

MUZEION

↓ VÝSTAVA ŽIVOTY, UMĚLCI PEREM KARLA VAN MANDERA (6)

↓ VÝSTAVA ARCHITEKTURA V GRAFICE 16.—18. STOLETÍ (16)

↓ VÝSTAVA MIROSLAV STŘELEČ (12)

- 2 **STRUČNĚ LETNÍ TÁBOR VE ZNAMENÍ DĚL MILANA DOBEŠE / BISTRO CENTRAL NABÍZÍ ITALSKÉ SPECIALITY / S PROFESOREM GLANCEM O RUSKÉ DUŠI**
- 4 **DESET OTÁZEK PRO... KATEŘINU FAJTLOVOU**
- 6 **VÝSTAVA S KARLEM VAN MANDEREM VYRÁŽÍME VSTRČÍČ RANĚ NOVOVĚKÉMU MALÍŘSTVÍ**
- 10 **ROZHOVOR POCHOPILY JSME VAN MANDEROVO NADŠENÍ**
- 12 **VÝSTAVA TVORBA MIROSLAVA STŘELCE SE PEVNĚ PROPSALA DO OLOMOUCKÉHO VEŘEJNÉHO PROSTORU**
- 16 **VÝSTAVA ARCHITEKTONICKÁ GRAFIKA PŘEDSTAVUJE ANTICKÉ IDEÁLY, STAVBY SKUTEČNÉ I EFEMÉRNÍ, VEDUTY MĚST I BAROKNÍ ZAHRADY**
- 22 **RESTAUROVÁNÍ TRPĚLIVOST, TRPĚLIVOST A POKORA. TITĚRNÁ PRÁCE RESTAURÁTORŮ PŘI OBNOVĚ GRAFIK, KNIH I MODELU MILÁNSKÉHO DÓMU**
- 24 **VÝSTAVA REVELATIO PŘEDSTAVÍ SBÍRKU MARTINA SOUČKA I PRÁCI JEHO NAKLADATELSTVÍ ARBOR VITAE**
- 28 **ROZHOVOR PŘEJI SI, ABY NAŠE KNIHY BYLY CHYBĚJÍCÍM STRÍPKEM V MOZAICE DĚJIN UMĚNÍ**
- 34 **CENTRAL PROGRAMEM NABITÝ CENTRAL STARTUJE NOVOU SEZÓNU**
- 36 **ROZHOVOR JE DŮLEŽITÉ VĚDĚT, CO SE DĚJE U SOUSEDŮ. PŘEKLADY SOUČASNÉ LITERATURY JSOU K TOMU CESTA.**
- 40 **PROGRAM DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY 2025**
- 42 **PROGRAM LOUTKOVÁ SEZÓNA V CENTRALU**
- 44 **DAS FILMFEST FESTIVAL NĚMECKOJAZYČNÝCH FILMŮ NABÍDNE V OLOMOUCI HISTORICKÁ DRAMATA I KOMEDII**
- 45 **RESTAUROVÁNÍ LASEROVÉ ČIŠTĚNÍ JE KE KAMENI, ZE KTERÉHO JE SLOUP NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE POSTAVENÝ, NEJŠETRNEJŠÍ**
- 48 **REFLEXE POSLEDNÍ KVĚTY STŘEDOVĚKU ANEB JAK SVĚT PŘED ČTVRT STOLETÍM OBJEVIL STARÉ UMĚNÍ MORAVY A SLEZSKA**
- 54 **ROZHOVOR V PROLUCE STŘEDOEVROPSKÉHO FÓRA NAŠLI ARCHEOLOGOVÉ STUDNU I JÁMY ZE STARŠÍ DOBY BRONZOVÉ**
- 56 **FOTOREPORT OHLÉDNUTÍ ZA AKCEMI V MUZEU UMĚNÍ OLOMOUC**
- 58 **EDUKACE V RYTMU SVĚTLA A BAREV: MUZEJNÍ KUFŘÍK K VÝSTAVĚ MILANA DOBEŠE / PROSTOR PRO FANTAZII: EDUKAČNÍ PROGRAMY MUO / VÝSLEDKY VÝZKUMU: NÁVŠTĚVNÍCI METAMORFÓZ OCENILI KOMBINACI STARÉHO A MODERNÍHO UMĚNÍ**
- 60 **DÍLNA BUDOVA, JAKOU SVĚT NEVIDĚL**

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC
patří k nejvýznamnějším institucím
svého druhu v České republice.
Představuje výtvarnou kulturu
od nejstarších dob po současnost.
Zřizovatelem Muzea umění Olomouc
je Ministerstvo kultury České republiky.
Významně jej podporuje Olomoucký kraj
a Statutární město Olomouc.

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
Denisova 47, Olomouc
ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
Václavské náměstí 4, Olomouc
ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ
Sněmovní náměstí 1, Kroměříž
/ Arcibiskupský zámek

OTEVÍRACÍ DOBA

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
út – ne 10:00 – 18:00

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
út – ne 10:00 – 18:00

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ
říjen:
víkendy (+28. 10. 2025) 09:30 – 16:00
listopad:
1. – 2. 11. 09:30 – 16:00
Advent na zámku:
29. 11. – 21. 12. 09:30 – 18:00
www.zamek-kromeriz.cz

SAMOSTATNÉ VSTUPNÉ

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ
stálá expozice: 100 Kč | snížené: 60 Kč

TROJLODÍ
základní: 120 Kč | snížené: 70 Kč

SALON + KABINET
základní: 100 Kč | snížené: 60 Kč

GALERIE
základní: 50 Kč | snížené: 30 Kč

KOMPLET
základní: 250 Kč | snížené: 150 Kč

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC
stálé expozice: 150 Kč | snížené: 90 Kč

krátkodobé výstavy
GALERIE
základní: 80 Kč | snížené: 50 Kč

ZDÍKŮV PALÁC
říjen – březen: zavřeno

KOMPLET
základní: 250 Kč | snížené: 150 Kč

VSTUP DO OBOU BUDOV
základní: 400 Kč | snížené: 240 Kč

www.muoc.cz

MUZEION
ČASOPIS MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC
čtvrtletník – číslo 3–4/2025
VYDÁVÁ: Muzeum umění Olomouc,
Denisova 47, 771 11 Olomouc
IČ: 75079950

TITULNÍ FOTOGRAFIE: Anthonie Blocklandt
van Montfoort, Venuše odzbrojující Kupida,
kolem 1580, olej na plátně. Národní galerie
v Praze

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

letošní podzim je v Muzeu umění ve znamení
začátků: začínají nové výstavy, naplno se roz-
běhl program v CENTRALU a v Muzeu moder-
ního umění v Denisově ulici jsme pro vás po
několikaletých opravách opět otevřeli kavárnu
– Bistro Central.

Proč tedy vyrazit do Muzea umění Olo-
mouc? Na výstavě Životy. Umělci perem Karla
van Mandera vás čeká umění starých nizozem-
ských mistrů. Arcidiecézní muzeum nabízí od
poloviny října výběr grafiky z unikátní arcibis-
kupské sbírky – zachycuje architekturu staveb,
zahrad i interiérů od 16. do 18. století. A v lis-
topadu začínají dvě výstavy: vydavatel jedi-
nečných uměleckých publikací Martin Souček
představí svou sbírku knih a uměleckých děl;
představíme dílo olomouckého grafika a de-
signéra Miroslava Střelce (1943–2014).

CENTRAL kromě filmů, divadla (včetně
loutkového) či koncertů nabízí na podzim i tři
festivally: přehlídku německojazyčných filmů
Das Filmfest, básnickou soutěž Cena Václava
Buriana a multižánrové Dny židovské kultury
Olomouc.

Užijte si návštěvu Muzea umění i kaváren,
Bistra Central a Amadeus Coffee & Wine.

Tomáš Kasal
PR manažer MUO

REDAKCE: Tomáš Kasal, Martin Šinkovský,
Helena Zápalková, Denisa Tessenyi,
Miroslav Kindl, Marcel Fišer, Alexandr
Jeništa, Martin Fišr, Marek Šobáň

FOTO: Tereza Hrubá, Zdeněk Sodoma,
Markéta Lehečková, René Tikal
GRAFICKÝ DESIGN: publikum.design,
Richard Wilde

TISK: PROFI-TISK GROUP, s.r.o.,
Chvalkovická 5, 772 00 Olomouc
NÁKLAD: 1000 ks | neprodejné
Registrace MK ČR E 22322
ISSN 2464-5710

Máte-li zájem dostávat časopis
v elektronické podobě pravidelně,
staňte se členem Spolku
přátel Muzea umění Olomouc.

LETNÍ TÁBOR VE ZNAMENÍ DĚL MILANA DOBEŠE

Také letošní léto trávil dvě desítky dětí v Muzeu umění Olomouc na příměstském táboře. Tentokrát si užily týden inspirovaný tvorbou Milana Dobeše, jehož výstava obsadila Trojlodí Muzea moderního umění.

„Letošní příměstský tábor byla jedna velká jízda na vlnách inspirace pohyblivými obrazy a objekty Milana Dobeše. Děti zkoušely tvořit optické obrazy, kinetické objekty. Pracovaly také se zvuky a nahrávaly vlastní skladby,“ popsala hlavní náplň lektorka Muzea umění Olomouc Denisa Tessenyi.

Jednou z nejvíce oblíbených částí příměstského tábora je přespávání přímo v prostorách Arcidiecézního muzea Olomouc. Nejinak tomu bylo i letos. Nešlo samozřejmě jen o přespání,

edukátoři pro ně připravili speciální noční program. „Děti po setmění kreslily světlem, vznikly tak originální obrazce a podařilo se nám vytvořit i jméno Milana Dobeše,“ doplnila Tessenyi.

Týden plný výtvarných i osobních výzev účastníci tábora zakončili originální pohybovou performancí a stylovou vernisáží. ●

BISTRO CENTRAL NABÍZÍ ITALSKÉ SPECIALITY

Náročná rekonstrukce kavárny v rohu budovy Muzea moderního umění je u konce. V pátek 3. října se tak otevřelo stylové Bistro Central.

Nové bistro provozuje Petr Heneš z Long Story Short, který stál i za předchozí dočasnou kavárnou And the Story Begins. „Ta byla spíše dočasným undergroundovým projektem. Bistro Central přináší úplně jiný koncept. Není to jen kavárna – rozšiřujeme nabídku na plnohodnotné bistro s výrazně širším výběrem jídel, a to zejména italské kuchyně. Hlavní roli u nás hrají poctivé domácí těstoviny, svěží sendviče, výrazná italská káva a vína z celé Evropy. Nechybí ani dezerty a čerstvé pekařské výrobky,“ popsal Heneš změny oproti předchozímu podniku.

Bistro se zaměřuje na kvalitní, rychlé a cenově dostupné občerstvení. „Chceme být ideální volbou pro studenty i pracující, kteří si potřebují během dne dát něco rychlého a dobrého k snědku. Proto se soustředíme na jídlo, které si zákazníci mohou odnést s sebou. Výjimečnost Bistra Central spočívá v promyšleném konceptu – od kuchyně až po interiér – a přitom zůstává otevřené a dostupné pro všechny,“ dodal Heneš. ●

Foto: Bistro Central

S PROFESOREM GLANCEM O RUSKÉ DUŠI

V Galerii Muzea moderního umění nedávno skončila výstava Dviženije. Ta představila tvorbu stejnojmenného neoavantgardního a futurologického uskupení, které v 60. a 70. letech minulého století invenčně rozvíjelo kinetismus, kybernetiku, kosmické utopie i umění performance. Dviženije – znamenající pohyb – se soustředilo kolem Lva Nusberga a dodnes působí inspirativně a provokativně ve smyslu estetickém i kulturně politickém.

Autorem výstavy byl Tomáš Glanc, kulturní historik, slavista, rusista a profesor Univerzity v Curychu. V první polovině září přijel, aby pro zájemce uspořádal sérii komentovaných prohlídek této výstavy. Tu završila následná beseda Ruská duše neexistuje, jejíž název vychází ze stejnojmenného titulu knihy, kterou letos Glanc vydal. V CENTRALU se debatovalo o aktuálních tématech, které hýbou současnou východní a střední Evropou, a mají celosvětový význam. ●

10 OTÁZEK PRO... KATEŘINU FAJTLOVOU

Součástí Muzea umění je kromě olomouckého Arcidiecézního muzea a Muzea moderního umění také Arcidiecézní muzeum Kroměříž – pracoviště na kroměřížském zámku. Tam naši odborníci pečují o bohaté umělecké arcibiskupské sbírky: knihovnu, hudební archiv, sbírku mincí a medailí či obrazů. Jednou z kurátorek je i Kateřina Fajtlová.

Když se řekne Muzeum umění Olomouc, co se vám vybaví jako první?

Je to možná trochu zvláštní, ale jako první se mi vybaví Kroměříž. Asi je to dané tím, že je to moje hlavní působiště a místo, kde se odehrává velká část mé každodenní práce. I když Muzeum umění Olomouc má sídlo jinde, Kroměříž vnímám jako své profesní centrum – prostor, kde se snoubí historie, umění, hudba a jedinečná atmosféra.

Muzejní sbírky v MUO lze zjednodušeně rozdělit na staré a moderní umění. Která z těchto částí vám je bližší a proč?

I když mám ráda umění všech forem a období, staré umění je mi – už z podstaty mé práce – přece jen bližší. Fascinuje mě jeho hloubka, symbolika i příběhy, které v sobě nese. Baví mě hledat souvislosti, vnímat detaily a skrze jednotlivá díla objevovat, jak se proměňovalo vnímání krásy, víry i každodennosti napříč staletími. Na starém umění mě těší i ten zvláštní pocit poznání – vědomí, že každé dílo je součástí širšího kontextu, že nic nevzniká ve vzduchoprázdnu. Všechno má svůj vývoj, své kořeny, na něco navazuje a něco ovlivní. A právě to propojení minulosti se současností mi přijde nesmírně inspirující.

Jaká výstava nebo událost související s muzeem vám nejvíc utkvěla v paměti?

To je vlastně velmi složitá otázka, každá výstava nebo akce je jiná. Každá má svoji jedinečnost. Na všechny výstavy se dívám se zaujetím a respektem, protože odrážejí obrovské množství práce, odbornosti i tvůrčí invence mých kolegů. Pro mě je vždycky radost sledovat, jak se jednotlivé nápady proměňují v konkrétní expozice, a jak na ně reagují návštěvníci. To je možná ta největší odměna – vidět, že umění a historie dokážou oslovit i dnes, každého trochu jinak.

Proč by podle vás lidé měli navštívit – alespoň jednou – Arcidiecézní muzeum Kroměříž?

Kroměřížská pobočka Muzea umění Olomouc není klasickou muzejní budovou – a ani její expozice nelze vnímat jako tradiční. Už samotné umístění v prostorách Arcibiskupského zámku jí dodává výjimečný charakter. Návštěva zde totiž není jen věcí umění, je to komplexní zážitek, který propojuje historii, architekturu, přírodu i kulturu. Zámecké interiéry, v nichž jsou umělecká díla instalována, vytvářejí specifickou atmosféru, která nelze napodobit v běžném galerijním prostoru. Všechno je zde propojeno – genius loci, zámecká architektura, rozlehlý park a samozřejmě samotná umělecká díla. Každá návštěva se tak stává něčím víc – cestou časem i prostorem.

Jaký rytmus by měl mít váš ideální pracovní den?

Každý den by měl být jiný. Někdy mám ráda změnu a když se něco děje, jindy dávám přednost tomu, když můžu dělat běžnou rutinní kontrolu v depozitáři nebo celý den psát.

Co vše zahrnuje vaše práce?

Mám velké štěstí, že je moje práce tak rozmanitá. Ačkoliv oficiálně působím jako správkyně a kurátorka hudebního archivu, moje každodenní činnosti zdaleka nekončí u provozu badatelsky, péče o vzácné hudebniny nebo odborného zpracování sbírky. Velmi důležitou a inspirativní součástí mé práce je kontakt s interprety, hudebními pedagogy a studenty konzervatoří a hudebních škol. Tato spolupráce mi dává možnost sledovat, jak historické materiály ožívají v současné hudební praxi, a přináší jí vzácný dialog mezi minulostí a přítomností. Velkou radost mám také z toho, že se mohu podílet na dramatických koncepcích festivalů pořádaných v Kroměříži i mimo ni. Moje práce je tedy rozmanitá – mohu být

badatel, archivář i knihovník, mohu plánovat i fyzicky chystat výstavu, mohu být produkční, dramaturg i posluchač – každý den je taková moje malá výzva.

Která z výše zmiňovaných činností vás nejvíc naplňuje, a kterou chcete mít vždy co nejrychleji za sebou?

Zní to divně, když řeknu, že mě baví všechno?

Jste správkyní hudebního archivu a kurátorkou Kabinetu hudby. Jste sama aktivní hudebnicí? Jaký je váš vztah k hudbě?

Hudba je součástí mého života odjakživa. Už jako dítě jsem hrála na různé typy fléten, zpívala a hrála na klavír, hudba mě provázela na každém kroku. V dospělosti jsem se zapojila do několika orchestrů, kde jsem nasbírala spoustu cenných zkušeností a našla spoustu dobrých přátel. Postupem času jsem ale začala stále víc směřovat k interpretaci staré hudby. Mou srdeční záležitostí se stalo barokní traverzo, jehož zvuk, výrazové možnosti i historické souvislosti mě nepřestávají fascinovat.

Kterou část kroměřížského zámku máte nejraději?

Nejraději mám starou knihovnu. Je to místo, kde se čas jakoby zastaví.

Na čem právě pracujete?

V současnosti se věnuji několika pracovním cílům, které spolu úzce souvisejí. Prvním z nich je dokončení sbírkového katalogu, který zpracovává soubor starých hudebních tisků pocházejících z kostela sv. Mořice v Kroměříži. Jedná se o cenný soubor hudebnin, který přináší nové poznatky nejen o lokálním repertoáru, ale i o širších hudebních

vazbách v rámci střední Evropy. Zároveň pracuji na odborné studii zaměřené na hudební život v olomoucké diecézi v období působení kardinála Fürstenberga.

Protože nepůsobím pouze jako kurátorka hudebního archivu, ale také jako kurátorka zámeckých knihoven, věnuji se dlouhodobě katalogizaci a postupnému online zpřístupnění těchto sbírek. Cílem je nejen zajistit odborné zpracování fondů, ale především umožnit jejich širší využití badatelské i veřejnosti. Digitalizace a online dostupnost otevírá cestu k těmto unikátním historickým materiálům i těm, kteří by se k nim jinak nedostali – ať už z důvodu vzdálenosti, časových možností nebo specifických badatelských potřeb. ●

Kateřina Fajtlová
kurátorka a správkyně hudebního archivu Arcidiecézního muzea Kroměříž a kurátorka knihoven Arcidiecézního muzea Kroměříž

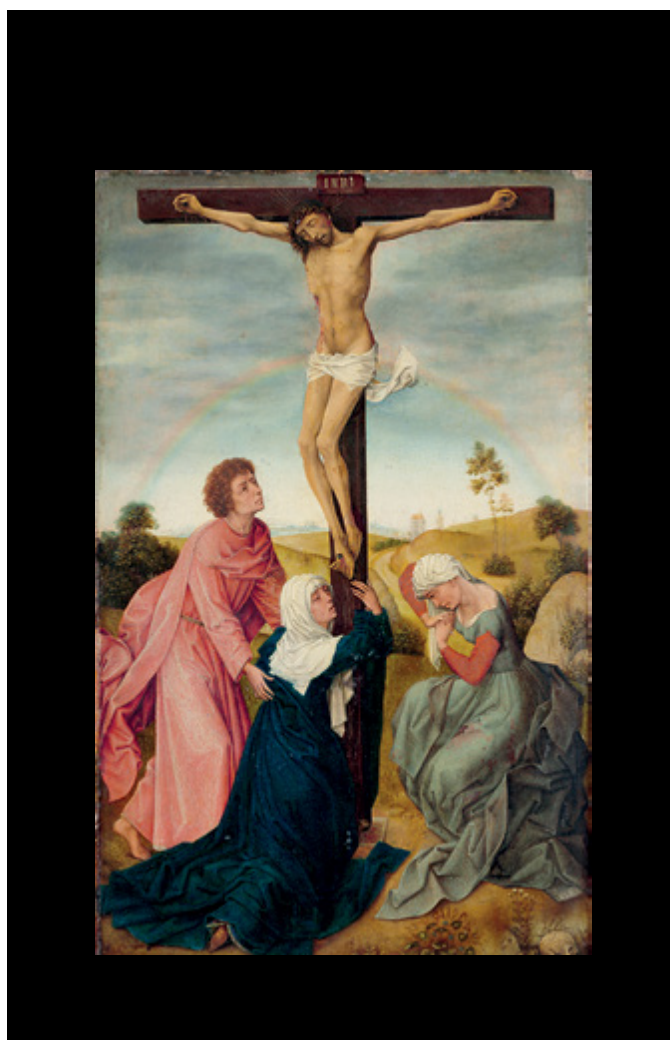
Před nástupem do Muzea umění Olomouc studovala na Masarykově univerzitě v Brně, Universitát Wien a měla zkušenosti s prací v GRASSI Muzeum v Lipsku, Muzeu města Brna a Moravské zemské knihovně v Brně. Kromě muzejní a badatelské činnosti se aktivně věnuje i vzdělávání. Pravidelně se zapojuje do pořádání hudebně-teoretických workshopů pro studenty konzervatoří, kde se snaží propojovat historické poznatky s interpretační praxí. Je také ve vedení spolku Musica Conecta, z. s., jehož hlavním posláním je pořádání koncertů, podpora mladých interpretů a charitativní činnost.

↑ Karel van Mander, Triumf lásky (Amor omnibus idem),
kolem 1600, olej na plátně, 73 x 52 cm, Národní památkový
ústav, ÚPS v Ústí nad Labem, Státní zámek Duchcov.

S KARLEM VAN MANDEREM VYRÁŽÍME VSTRČÍC RANĚ NOVOVĚKÉMU MALÍŘSTVÍ

Nebývá zvykem, aby katalog k výstavě vyšel 400 let před jejím uskutečněním, ale v případě nového výstavního počínu Muzea umění Olomouc tomu tak s mírnou nadsázkou skutečně je. Jeden ze základních textů evropských dějin umění – *Kniha malířství (Het Schilder-Boeck)* z roku 1604 – od nizozemského malíře, básníka a teoretika Karla van Mander (1548–1606) je hlavní inspirací a klíčem k výstavě *Životy. Umělci perem Karla van Mander*, která se koná od 9. října 2025 do 11. ledna 2026 v Muzeu moderního umění. Součástí výstavního projektu je i vůbec první český překlad *Knihy malířství*, který vychází u nakladatelství Argo.

↑ Rogier van der Weyden (okruh), Ukřižování, 1460/70, olej na dubové desce, 32,5 × 20,5 cm, Gemäldegalerie Alte Meister, Staatliche Kunstsammlungen Dresden. Foto: Elke Estel/Hans-Peter Klut

↗ Quinten Massijs, Portrét dánského krále Christiana II, kolem 1522, olej na papíře nalepený na dubové desce, 38,5 × 32 cm, Arcibiskupství olomoucké – Muzeum umění Olomouc.

„Výstava i výběr umělců se bude rozvíjet podobně jako vyprávění van Manderovy publikace,“ přibližuje kurátor Miroslav Kindl. „Prostřednictvím obrazů, kreseb, grafických listů a knih představí nejen významná díla nizozemského malířství 15. a 16. století, ale také principy raně novověkého uměleckého sběratelství a intelektuální svět prvních monografistů.“

Kniha malířství patří k zakladatelským textům evropských dějin umění – navazuje na vzory, jakými byli Giorgio Vasari (1511–1574) či Lodovico Guicciardini (1521–1589) pro

KDO BYL KAREL VAN MANDER

Karel van Mander se narodil v západovlámském Meulebeku do umělecké rodiny. V Gentu byl žákem Lucase de Heere, jednoho z prvních nizozemských manýristů. V 70. letech 16. století podnikl cestu do Itálie, kde poznal současné umělecké proudy a získal zkušenosti, které formovaly jeho pozdější tvorbu. Po návratu musel kvůli náboženským nepokojům opustit jižní Nizozemí a usadil se v Haarlemu, kde se stal výraznou osobností uměleckého i intelektuálního života. Vedle malířství se intenzivně věnoval poezii, divadelním hrám, pře-

↑ Herri met de Bles, Krajina s pašijovými scénami, kolem 1550, olej na dubovém dřevě, 62 × 53 cm, Národní památkový ústav, ÚPS v Českých Budějovicích, Státní hrad a zámek Český Krumlov.

↗ Gielis Panhedel (?) – následovník Hieronyma Bosche, Dvanáctiletý Ježíš v chrámě, kolem 1550, tempera na dubové desce, 76 × 59,5 cm, Národní památkový ústav, ÚPS na Sychrově, Státní zámek Opočno.

→ Maarten van Heemskerck, Poslední soud, kresba perem v hnědošedém tónu, šedě rozmýváno, 413 × 578 mm, Szépművészeti Múzeum Budapest.

Nizozemí. Manderovo dílo svou stavbu opírá o tři pilíře tehdejší doby: 1) kánon jako uspořádaný příběh umění; 2) anekdotu jako nástroj vyprávění; 3) propojení života s dílem.

Karel van Mander nepsal encyklopedii. Jeho Životy spojují obdiv a anekdoty s kritikou chyb a slabin. Jednotlivé umělce představuje pohledem raně novověkého učenice a milovníka umění, který v jejich dílech hledal dovednost, moudrost či charakter, ale i omyly a lidskost. On sám, stejně jako většina umělců, o kterých psal, žil v mimořádně složité době, jejíž otisk se vepisoval nejen do jejich díla, ale i vlastních životů. Formovala je především osmdesátiletá válka – dlouhý a vyčerpávající konflikt Nizozemí se Španělskem, který určoval politické, náboženské i kulturní klima celé generace a který de iure ukončil až Vestfálský mír v roce 1648.

Z desítek umělců, o nichž Karel van Mander ve své Knize malířství píše, přináší výstava výběr těch

nejvýznamnějších: Rogier van der Weyden jako zakladatel vlámské malířské tradice, Quinten Massijs spojující krásu s lidskostí, Hieronymus Bosch jako tvůrce snových a podivuhodných vizí, Pieter Bruegel starší a jeho synové s pohledy na každodenní život i na alegorie lidských slabostí. Albrecht Dürer vystoupí jako vzor německé učenosti a umělecké kázně, Pieter Coecke van Aelst jako prostředník mezi Itálií a Nizozemím, Frans Floris jako mimořádně vlivný učitel nastupující generace antverpských umělců, zatímco krajináři Joachim Patinir, Herri met de Bles a Lucas Gassel otevrou cestu ke Krajinám světa.

Vedle těchto mistrů minulosti však van Mander představil i své současníky: Bartholomea Sprangera, Hanse von Aachena, Hendricka Goltziuse či Cornelise Cornelisz. van Haarlema – umělce spjaté s pražským dvorem Rudolfa II. (1552–1612) a s kvetoucí kulturou manýrismu. V jeho očích to byli hrdinové, kteří ukazovali, kam až se malířství může povznést.

kladům a teoretickým studiím. Současníci oceňovali jeho hravost, humor a šíři vzdělání. Dochovaných třicet obrazů a několik desítek kreseb jasně dokládá jeho příslušnost k manýrismu a vytříbený cit pro figurální kompozici.

Vlastní životopis, připojený k druhému vydání *Knihy malířství* z roku 1618, představuje van Mander jako osobnost všestrannou a čínorodou. Jeho význam tak nespočívá jen v literárním odkazu, ale i v osobnosti, která dokázala spojit malířství, poezii a vzdělanost raného novověku.

Karel van Mander svou *Knihou malířství* položil základy evropských dějin umění. Jeho vyprávění o životech a dílech malířů uchovalo cenné poznatky a zároveň ukázalo, jak lze umění chápat v souvislosti s lidským příběhem, talentem i charakterem tvůrce. Kniha se rychle rozšířila po celé Evropě a stala se inspiračním pramenem pro humanisty, sběratele i milovníky umění.

Krátce po jejím vydání se však umělecký svět začal zásadně proměňovat. Na prahu 17. století se prosadilo baroko se svou monumentalitou, emotivní silou a novou duchovní symbolikou. Zároveň nastal nebývalý vzestup krajinomalby a žánrového obrazu, tedy oborů, které van Mander stavěl na nižší příčku, ale které se staly určujícím vyjádřením „zlatého věku“ nizozemského a vlámského malířství.

Proměny umění odrážely i širší otřesy Evropy. Kontinent se trvale rozdělil na katolickou a protestantskou část a již brzy vypukla třicetiletá válka, jež přinesla utrpení

VÝSTAVA: ŽIVOTY. UMĚLCI PEREM KARLA VAN MANDERA
TERMÍN: 09 10 2025 – 11 01 2026
MÍSTO: MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ, OBRAZÁRNA
AUTOR KONCEPCE
A KURÁTOR: MIROSLAV KINDL
DOPROVODNÝ
PROGRAM: DAVID HRBEK, DENISA TESSENYI
GRAFICKÉ ŘEŠENÍ: JAN ZIKMUND
KONZERVÁTORKA: ANNA PÍŠTKOVÁ
PŘEKLAD: PETER WILLIAMS

ZAPŮJČITELÉ: ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUCKÉ; COLLET PRAGUE, MGR. LUCIA LETTENMAYEROVÁ; GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OSTRAVĚ; GALERIE ZLATOHLÁVEK; ING. JAROSLAV KUBÍČEK; KOLOWRATOVÉ RYCHNOV NAD KNĚŽNOU; MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ; SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST; MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC; NÁRODNÍ GALERIE V PRAZE; NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV; OBRAZÁRNA PRAŽSKÉHO HRADU; SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM V OPAVĚ; STAATLICHE KUNSTSAMMLUNGEN DRESDEN; VĚDECKÁ KNIHOVNA V OLOMOUCI

i kulturní ztráty. Praha, která za Rudolfa II. patřila k nejvýznamnějším evropským metropolím a lákala tvůrce z celého kontinentu, tento status postupně ztratila.

Mnozí z umělců představených na výstavě byli přímými svědky těchto změn: Bartolomeus Spranger a Hans von Aachen u císařského dvora, Gillis Mostaert a David Vincboons v prostředí nizozemských měst, Hans Vredeman de Vries na svých cestách po severní Evropě. Jejich díla zachycují Evropu, která se po období renesančního hledání a experimentů vydala do dramatického století baroka a válek.

Výstava *Životy. Umělci perem Karla van Mander* tak přibližuje nejen portréty malířů, ale i Evropu v okamžiku hluboké proměny, směřující k novým uměleckým formám, duchovním a společenským výzvám i k tragickým událostem, které se otiskly do životních osudů i díla další generace umělců. ●

ROZHOVOR

POCHOPILY JSME VAN MANDEROVO NADŠENÍ

Součástí a vlastně osou celé výstavy *Životy. Umělci perem Karla van Mandera* je jeho *Kniha malířství*. Toto dílo je základním kameňem pro odbornou práci historiků umění, a současně neztrácí na čtenářské přitažlivosti. Kniha se dočkala překladů do většiny evropských a některých mimoevropských jazyků, a vůbec poprvé vychází v nakladatelství Argo v českém překladu. Při této příležitosti jsme položili několik otázek Zuzaně Henešové a Ivaně Svobodové, překladatelkám *Knihy malířství*.

Zuzana Henešová (vlevo) a Ivana Svobodová

O jakou knihu vlastně jde? Můžete ji ve zkratce představit?

Zuzana: Z pohledu profesního zaměření je to velmi stručně řečeno knížka psaná humanistickou nizozemštinou z počátku 17. století.

Ivana: Původní kniha má šest částí a autor ji pojal velice široce, přičemž vycházel z italského malíře a architekta Giorgia Vasariho, který obdobný přehled italských mistrů sepsal před ním. Samotný Karel van Mander byl, moderně řečeno, nerd. Pořádal tematické diskuze, hodně se zajímal o antickou mytologii. To se promítlo i do jeho literárního díla. Vytvořil například přehled pro malíře a další umělce, kde popisoval, jak zobrazovat mytické postavy, jaké mají atributy a tak podobně.

Zuzana: Překládaly jsme čtvrtou knihu, která pojednává o zhruba stovce nizozemských a hollandských malířů, jejich dílech a životech. Dnes už u většiny z nich víme, které dílo je komu připsáno, takže výčty obrazů a autorů nejsou možná až na výjimky pro poučené čtenáře úplně objevné, ale fascinovaly mě osobní příběhy, které van Mander sbíral, které si žádal od příbuzných a přátel, případně jich byl sám svědkem.

Ivana: Sbíráni těch příběhů a sestavování životopisů nebylo jednoduché. Van Mander byl místy frustrovaný, protože s ním rodinní příslušníci zemřelých malířů mnohdy nespolupracovali, nepředávali mu potřebné informace. V té době se někteří domnívali, že malířství není dostatečně prestižní nebo se za to snad i styděli. Nepovažovali to za důležité.

Zuzana: Van Mander měl ale za to, že to, co dělá, je podstatné. Informace chtěl zachovat pro budoucí generace. Jenže jeho korespondenti nedokázali vždy pochopit jeho myšlenku a docenit jeho práci.

Ivana: Snažil se být objektivní, ukázat, že nizozemské malířství je na úrovni italského, snad i lepší. A jedna věc je na jeho díle zásadní: hodně malířů, o kterých píše, známe pouze díky němu. Žádné jejich dílo se nedochovalo, existují pouze životopisné příběhy v Knize malířství. Jde třeba o Karla van Yperna či Pietera Vlericka.

Lišilo se překládání této knížky od překládání dejme tomu nějakého thrilleru?

Ivana: Tahle kniha mě vytrhla z rutiny a vrátila ke kořenům. Dnes se překládá hodně online, téměř vše potřebné existuje v digitální podobě, tady to bylo jiné. Pracovala jsem se slovníky, sháněla si původní zdroje a trávily jsme spoustu času v knihovnách.

Zuzana: Objížděly jsme muzea, ve kterých jsou ta díla vystavená. Byl to úplně jiný způsob práce, zároveň moc pěkný. Nutil nás vidět obrazy naživo, což nám dodávalo energii k překladu. Začaly jsme víc chápat van Manderovo nadšení.

Ivana: Vrátila jsem se do Antverp, kde jsem studovala na Erasmu, a prošla si tamní muzea. Práce na překladu byla hodně specifická, hodně náročná a zároveň velice příjemná. A taky to byl první překlad, kdy jsem se mohla vyřadit jako nadšenec přes mytologii a podobné příběhy.

Kniha malířství už má přece jen pár set let. Jak těžké bylo vypořádat se se starou nizozemštinou?

Zuzana: Pro mě bylo hodně těžké najít klíč k převodu do současného jazyka. A i v jiném ohledu jsem si během práce prošla zajímavým vývojem: na začátku to celkem bolelo, pítvala jsem každou větu, hledala významy jednotlivých slov. Když jsem byla na konci knihy, zjistila jsem, že jsem nabyla schopnost (bohužel asi dočasnou) chápat humanistickou nizozemštinu a plynule ji číst a interpretovat. Dostala jsem se do stádia, o kterém jsem nevěděla, že je v mých schopnostech.

Ivana: Na začátku jsem překládala slovo po slově. Význam slov se navíc v čase mění, proto jsme výsledný text porovnávaly s moderním nizozemským či německým překladem. Ty jsou bohužel hodně zjednodušené, takže jsme je nemohly brát jako výchozí. Docela nám pomáhal anglický komentovaný překlad, který je výrazně lepší, tam jsme nabíraly jistotu. A třeba názvy mincí jsme konzultovaly s kolegy odborníky.

Zuzana: Problém taky byl, že originální van Manderův text ve své době neprošel žádnou redakcí, žádnou korekturou. Van Mander místy hodně opakoval myšlenky, vršil synonyma. Pro mě jako překladatelku bylo náročné zachovat čtivost a současně původní text. Zdržet se toho, abych ho zároveň redigovala, protože to není práce překladatelky.

Snažily jste se držet archaismů, nebo jste šly cestou současného jazyka, který je přístupnější dnešnímu čtenáři?

Ivana: U překladu básní jsem využívala hodně archaizací. Proměnlivý slovosled snese víc archaismů a může být víc nestandardní. Pomáhalo mi to snáz najít rým.

Zuzana: Jak jsem zmínila, pro mě bylo složité nehistorizovat text příliš, ale ve spolupráci s redakcí v nakladatelství jsme nakonec tu správnou hranici snad našli.

Obecná představa je, že překladatel je „vlk samotář“, sedí někde v koutě a pracuje. Jak se překládá ve dvou? Funguje nějaká forma demokracie, má někdo hlavní slovo?

Zuzana: Pro mě to byla první zkušenost s prací v tzv. „překladatelském tandemu“. Naštěstí jsme byly ve vzácné symbióze. Došlo i na momenty, kdy mě od absolutního zoufalství zachraňovalo, že jsme na to dvě. Kryly jsme si záda, dodávalo nám to jistotu. Nakonec byla spolupráce důležitější, než jsem čekala. Původně jsem Ivanu oslovila z kapacitních důvodů a taky proto, že jsem tušila, že pokud si má někdo skvěle poradit i s veršovanými částmi textu, může to být jediné ona. Tam jsem se nespletla.

Ivana: Tohle není knížka, kterou by člověk mohl přeložit sám. Asi by to šlo, ale trvalo by to roky a možná by z toho zešlel. Samotné bychom se utopily v moři nejistot. Překládání ve dvou se ukázalo jako geniální tah. ●

O PŘEKLADATELKÁCH

Ivana Svobodová vystudovala anglickou a nizozemskou filologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Poté absolvovala překladatelskou stáž v Evropském parlamentu v Lucemburku. Jako překladatelka spolupracuje s nakladatelstvími Host, CooBoo a Argo. Píše poezii a prózu v českém i anglickém jazyce. V roce 2021 vydala sbírku básní pro děti Pouštění draků s ilustracemi Katariny Kratochvílové. Svou tvorbu publikovala mimo jiné v časopisech Host, Pevnost nebo Stonecrop Review. Ukázky z tvorby zveřejňuje na webu www.ivanasvobodova.cz. Ráda se vrací do zemí Beneluxu a do Španělska. Na Islandu pomohla vytyčit několik turistických tras v okolí města Vík. Nadchl ji Nový Zéland – natolik, že málem zůstala v Hobitíně. Věnuje se kreslení a příležitostně řezbářství (dosud s plným počtem prstů). Ilustrace a řezbářské výrobky prezentuje na Instagramu na účtu [iva_svobodovaol](https://www.instagram.com/iva_svobodovaol).

Zuzana Henešová vystudovala nizozemskou a německou filologii na Univerzitě Palackého v Olomouci, část studia absolvovala na Radboud Universiteit Nijmegen. Poté působila na kulturním a tiskovém oddělení Velvyslanectví Nizozemského království v Praze, spolupracovala s redakcí literárního měsíčníku PLAV, Institutem divadelních umění, sdružením Aspekt, DILIA aj. V současnosti pracuje jako překladatelka v Muzeu umění Olomouc a lektorka na Katedře nederlandistiky FF UP. Kromě překladů se v MUO věnuje aktivitám spočívajícím v mezinárodní spolupráci, ze stávajících i minulých projektů je to například filmová přehlídka Das FILMFEST (Goethe Institut Praha) nebo literárně-výtvarný program Oko do světa (nakladatelství Baobab). Turistickou trasu pomohla vytyčit doposud pouze jednu, a sice v malebném údolí říčky Bystřice.

VÝSTAVA

TVORBA MIROSLAVA STŘELCE SE PEVNĚ PROPSALA DO OLOMOUCKÉHO VEŘEJNÉHO PROSTORU

Miroslav Střelec patřil od konce šedesátých let k významným osobnostem kulturního prostředí Olomouce. Jeho tvorbu připomene v Muzeu moderního umění výstava *Miroslav Střelec: V ploše i v prostoru / Tvorba 1968–2010*. Návštěvníci se s dílem tohoto všestranného umělce budou moci seznámit od 27. listopadu 2025 do 19. dubna 2026.

↑ Model objektu pro vstupní halu Banky Haná, Brno, chromovaná ocel, email, dřevotříska, 1995

Spektrum aktivit Miroslava Střelce (1943–2014) bylo mimořádně pestré a zahrnovalo více oblastí umělecké praxe. Nejrozsáhlejší část jeho díla tvoří práce v oblasti užité grafiky, především plakáty, katalogy, pozvánky, firemní značky, piktoqramy a orientační systémy pro veřejné budovy. Neméně významná byla jeho činnost v oblasti architektury, kde se podílel na designu výstavních expozic, prostorových objektů pro interiéry, ale také na řešeních obchodních a hotelových prostor, společenských sálů či fasád budov.

Střelcova tvorba byla v Olomouci dlouhodobě takřka všudypřítomná a zanechala stopy, které lze, byť již v menší míře, ve městě nalézt dodnes. Vedle užité grafiky a realizací spjatých s architekturou se v menším rozsahu věnoval také volné grafické tvorbě. Byl rovněž aktivním milovníkem hudby, zejména jazzu. Hudbě se věnoval také jako organizátor koncertů a hudebních festivalů.

**DVĚ DESÍTKY LET V OBLASTNÍ GALERII
VÝTVARNÉHO UMĚNÍ OLOMOUC**

V letech 1960–1964 studoval Miroslav Střelec na Státní uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti v ateliéru volné a užité grafiky. Jeho učiteli byli grafici Jiří Jaška, Jaroslav Kořínek, Rudolf Kubíček a malíř Jan Hamáček. Do Olomouce se vrátil v roce 1968 po působení v táborském Divadle Ivana Olbracht, kde pracoval jako výtvarník.

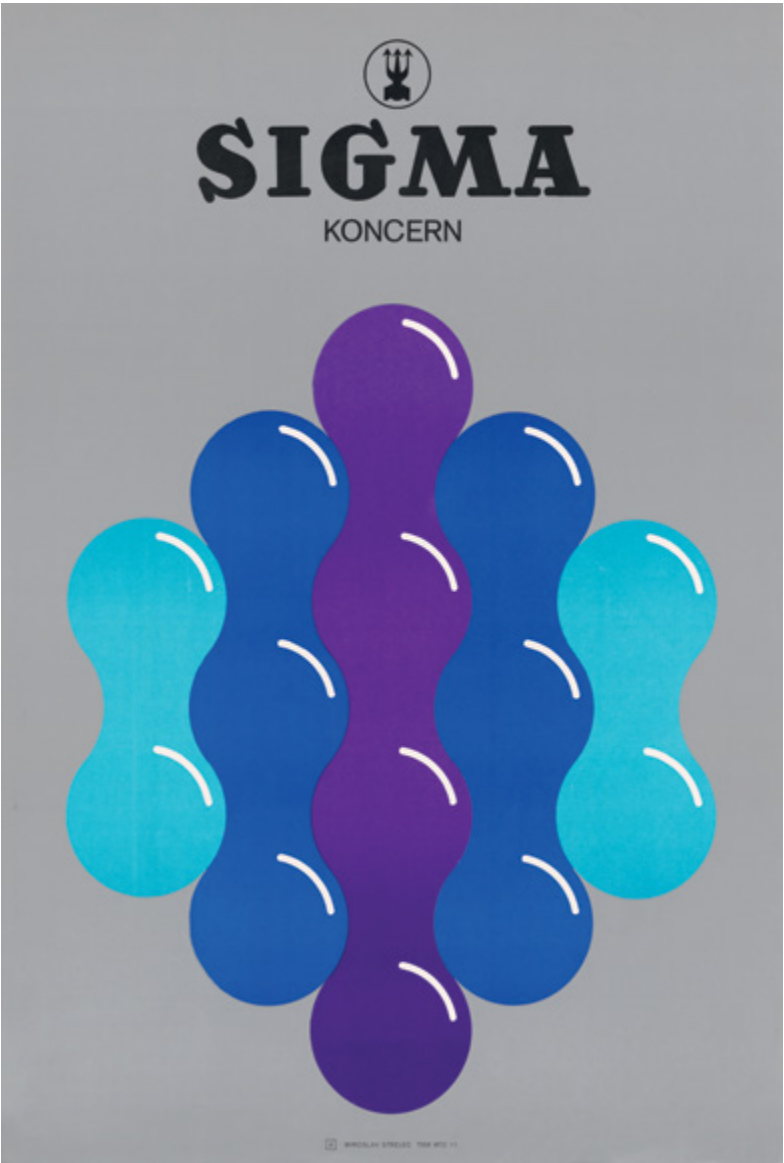
Do roku 1988 byl zaměstnán v Oblastní galerii výtvarného umění v Olomouci (předchůdkyně dnešního Muzea umění Olomouc) jako grafik, řadu prací uskutečnil mimo svou domovskou instituci, a také mimo Olomouc. V galerii měl na starost tvorbu plakátů, katalogů a pozvánek k výstavám a architekturu výstav. Pozvánky a katalogy vzhledem k možnostem finančním, a především technologickým, jsou spíše skromnějšího charakteru.

PLAKÁTY JAKO VRCHOL TVORBY

Především v oblasti plakátů vytvořil konvolut výjimečných realizací. Ty se vyznačují stejnou pestrostí jako výstavy, které propagovaly. Většina vznikala knihtiskem, vzácněji sítotiskem nebo ofsetem. Ale i přes toto omezení se vyznačují precizní prací s písmem a obrazovou částí.

V prvních letech své tvorby preferoval abstrakci, převážně geometrické linie inspirované aktuálními tendencemi na poli soudobého umění. Nejvýraznější část plakátů představovaly kompozice složené z jednoduchých geometrických tvarů. Barevná složka je řešena buď v jemně odstupňovaných škálách, nebo naopak prostřednictvím ostrých kontrastů.

Právě ve spojení nenápadné, někdy až filigránské typografie, barevných abstraktních kompozic suverénně a opravdu velkoryse umístěných do plochy plakátu tvoří jeho rozpoznatelný styl. Na těchto plakátech je důležité i to, čeho si obvykle nevšímáme. Volný prostor, ponechaný bez písma nebo grafických prvků, bez tisku. Proti většině plakátů, nejen přelomu

↑ Sigma, ofset, 1982

↓ Nápis – logo společenského střediska Jalta v Olomouci, chromovaná oce, 1977

šedesátých a sedmdesátých let, které byly poseté sdělením takřka bezezbytku, působí ty Střelcovy jako volná umělecká tvorba.

Také reprodukce, a fotografie obecně, se objevují v jeho plakátové tvorbě z počátku spíše ojediněle, a to ještě ve formě detailu, se kterým Střelec zachází jako s dalším prvkem kompozice.

Grafický design je především služba. A tu Střelec možná na první pohled pomíjí. Jeho plakáty lze nepochybně číst jako osobité autorské vyjádření k dílu vystavovaných umělců. Přesto, nebo možná hlavně díky tomu, onu služebnou propagační funkci plní jeho plakáty vrchovatě. Umělecké postupy (zjednodušeně volná plocha s abstraktní kompozicí) nakonec nepochybně dokázaly, nejen v rámci plakátovací stěny, vyniknout a hlavně zaujmout.

Během dvou desetiletí působení v galerii prošla Střelcova tvorba vývojem, který odrážel proměny grafického designu a vizuální kultury obecně. Umělec se dokázal těmto změnám přizpůsobit, aniž by přitom ztratil charakteristický rukopis. Soulad mezi otevřeností k proměnám a zachováním osobité výtvarné identity představuje jeden z podstatných rysů jeho tvorby.

PLASTIKY I VÝSTAVY FLORA OLOMOUC

Od poloviny sedmdesátých let se Miroslav Střelec věnoval paralelně zakázkám v oblasti užité grafiky i realizacím prostorových děl určených pro architekturu. Jeho první významnou zakázkou byly kovové Reliéfy pro kino v Uničově (1975), na které navázal rozměrným reliéfem Jablko (1977) pro základní školu ve Šternberku a rozsáhlým souborem prací pro společenský dům Jalta v Olomouci, zahrnujícím reliéfy i plastické logo. Výrazným dílem byla také nerezová Fontána pro Generální ředitelství Sigmy Olomouc (1978) a plastická stěna Mír (1983) v olomouckém S-klubu. Předobrazy těchto prostorových kompozic se objevují v jeho plakátové tvorbě. Také prostorové realizace dodržují přísnou kompoziční výstavbu, jasně definovaný tvar a grafický charakter.

V témže období se Miroslav Střelec podílel na grafickém řešení pavilonů mezinárodních výstav Flora Olomouc. Spolupracoval s architektem Zdeňkem Štefkou, s nímž uskutečnil řadu expozic výrazných svou barevností a tvarovým řešením například v roce 1977 jarní výstava nazvaná Žena nebo letní expozice Květina a životní prostředí, obě v pavilonu B.

STOVKY LOG A ZNAČEK

Po roce 1989 se Střelec zaměřil na zakázky pro nově vznikající podniky a instituce. Přípravoval návrhy firemních značek, logotypů, grafických manuálů i řešení pro architekturu. Ještě za svého působení v Oblastní galerii výtvarného umění v Olomouci navrhl dvě podoby loga této instituce. Byl také tvůrcem prvního – a zatím nejdéle používaného – loga Muzea umění Olomouc (1993–2014).

↑ Model reliéfu pro společenské centrum Jalta, dřevo, 1977

Firemních značek a grafických manuálů připravil bez nadsázky stovky. Přes jejich utilitárnost a také pomíjivost věnoval každému výstupu stejnou péči. Z jeho dalších log, které zatím odolávají tlaku na neustálou modernizaci vizuální identity patří třeba loga Hotelu Flora, Národního technického muzea, nakladatelství ANAG nebo Polikliniky SPEA.

REPREZENTATIVNÍ PRŮŘEZ TVORBOU S DŮRAZEM NA PLAKÁTY

Výstava *Miroslav Střelec: V ploše i v prostoru / Tvorba 1968–2010* představuje průřez jeho rozsáhlou tvorbou. Nabídne ukázky jeho práce na firemních značkách a logotypech, které dokládají autorův cit pro vizuální identitu institucí a firem. Zastoupeny jsou rovněž návrhy informačních a orientačních systémů, obalová grafika gramofonových desek a knižní úpravy, jež dokumentují jeho široký záběr v oblasti užité grafiky. Největší část tvoří plakátová tvorba.

Zahrnuty jsou také trojrozměrné modely a objekty, představující autorovu práci v oblasti prostorového řešení a spolupráce s architekturou. Součástí výstavy je i archivní dokumentace realizovaných projektů, která představí jejich konkrétní uplatnění v prostoru a poskytne komplexní pohled na Střelcovu všestrannou činnost. ●

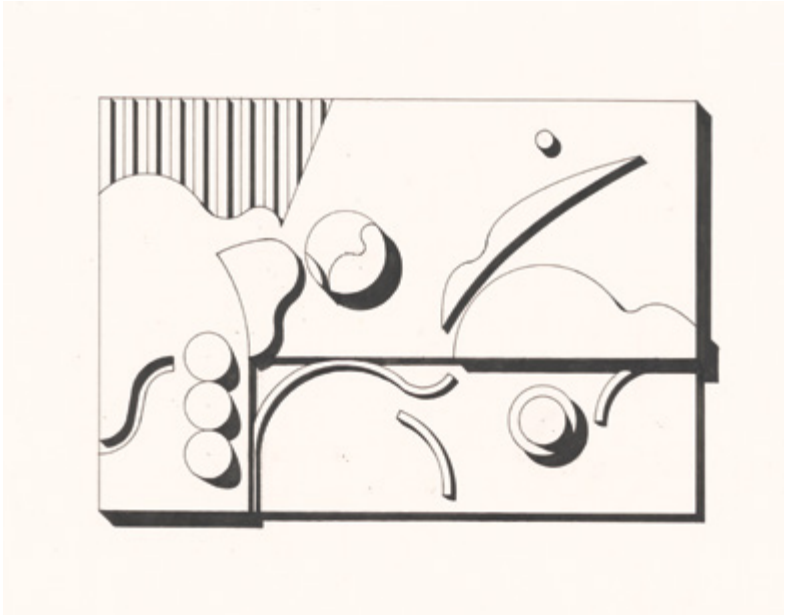
↑ Současná kanadská grafika, knihtisk, 1971

↑ Festival mladých interpretů komorní hudby, knihtisk, 1973

↑ Žena. Druhá světová výstava fotografie, síťotisk, 1971

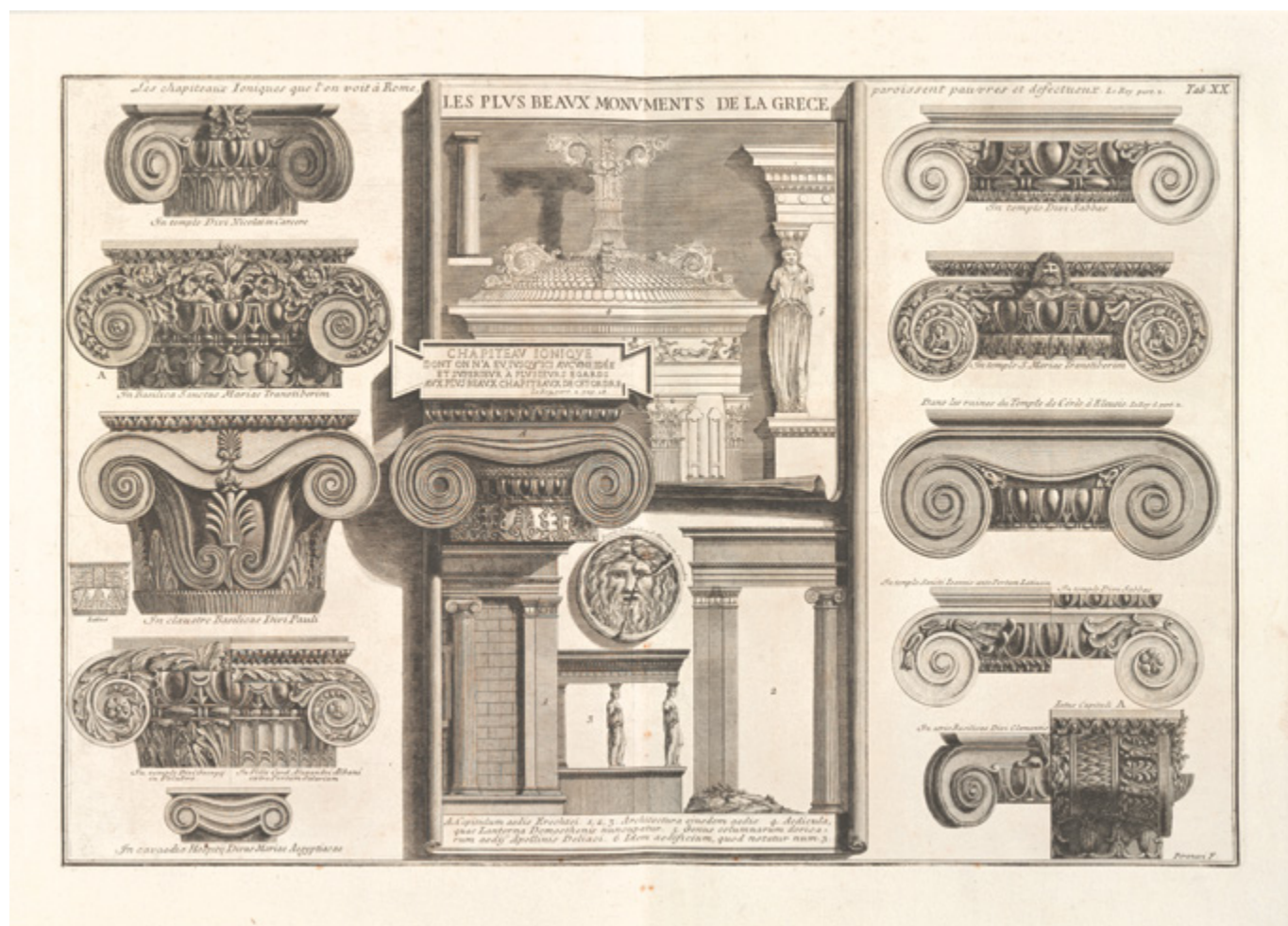

↑ Reliéf pro kino Družba
Uničov, návrh, kresba, tuš, 1975

MIROSLAV STŘELEČ: V PLOŠE I V PROSTORU
TVORBA 1968–2010

TERMÍN: 27. 11. 2025–19. 04. 2026
VERNISÁŽ: 27. 11. 2026 V 18:30
MÍSTO: MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ, SALON A KABINET
KURÁTOŘI: MARTIN FIŠR, MARTINA MERTO VÁ A LADISLAV DANĚK
GRAFICKÝ DESIGN: PETR ŠMALEC, KATEŘINA MANKOVÁ
PŘÍPRAVA EXPONÁTŮ: ONDŘEJ ŽÁK, RADKA ŽÁKOVÁ
INSTALACE: VLASTIMIL SEDLÁČEK, FILIP ŠINDELÁŘ, RADKA ŽÁKOVÁ
DOPROVODNÉ PROGRAMY: DENISA TESSENYI
ZÁPŮJČKY EXPONÁTŮ: MĚSTSKÉ KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ UNIČOV, SOUKROMÉ SBÍRKY

ARCHITEKTONICKÁ GRAFIKA PŘEDSTAVUJE ANTICKÉ IDEÁLY, STAVBY SKUTEČNÉ I EFEMÉRNÍ, VEDUTY MĚST I BAROKNÍ ZAHRADY

Sběratelství grafiky olomouckých biskupů a arcibiskupů úzce souvisí s dějinami kroměřížské zámecké knihovny, kterou v nově vybudované rezidenci založil v roce 1694 uměnímilovný biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcora. Soubory grafických listů, ať již samostatných nebo adjusťovaných v albech, či bohatě ilustrované knihy se objevují v inventáři zámecké knihovny od samotného počátku. Další díla obdobného charakteru sbírku obohacovala v průběhu času nejen díky cíleným nákupům biskupů, ale také formou odkazu jejich osobních knihoven. Do samostatné sbírky většinu grafických listů vyčlenil archivář

Giovanni Battista Piranesi, Různé římské iónské hlavice ve srovnání s řeckými příklady z Le Roye, 1761, z alba *Della Magnificenza Ed Architettura De' Romani*

Výstava Architektura v grafice 16.–18. století ze sbírek Arcibiskupství olomouckého je sestavena z bohatých sbírkových fondů shromážděných a uchovávaných v Arcibiskupském zámku v Kroměříži. Vybrané exponáty ilustrují pestrý repertoár zobrazování architektury v grafice. Najdeme zde ilustrované renesanční a barokní traktáty, grafická alba představující jednotlivé stavby či jejich soubory, architekturu skutečnou i ideální. K vidění bude v Galerii Arcidiecézního muzea Olomouc od 16. října 2025 do 4. ledna 2026.

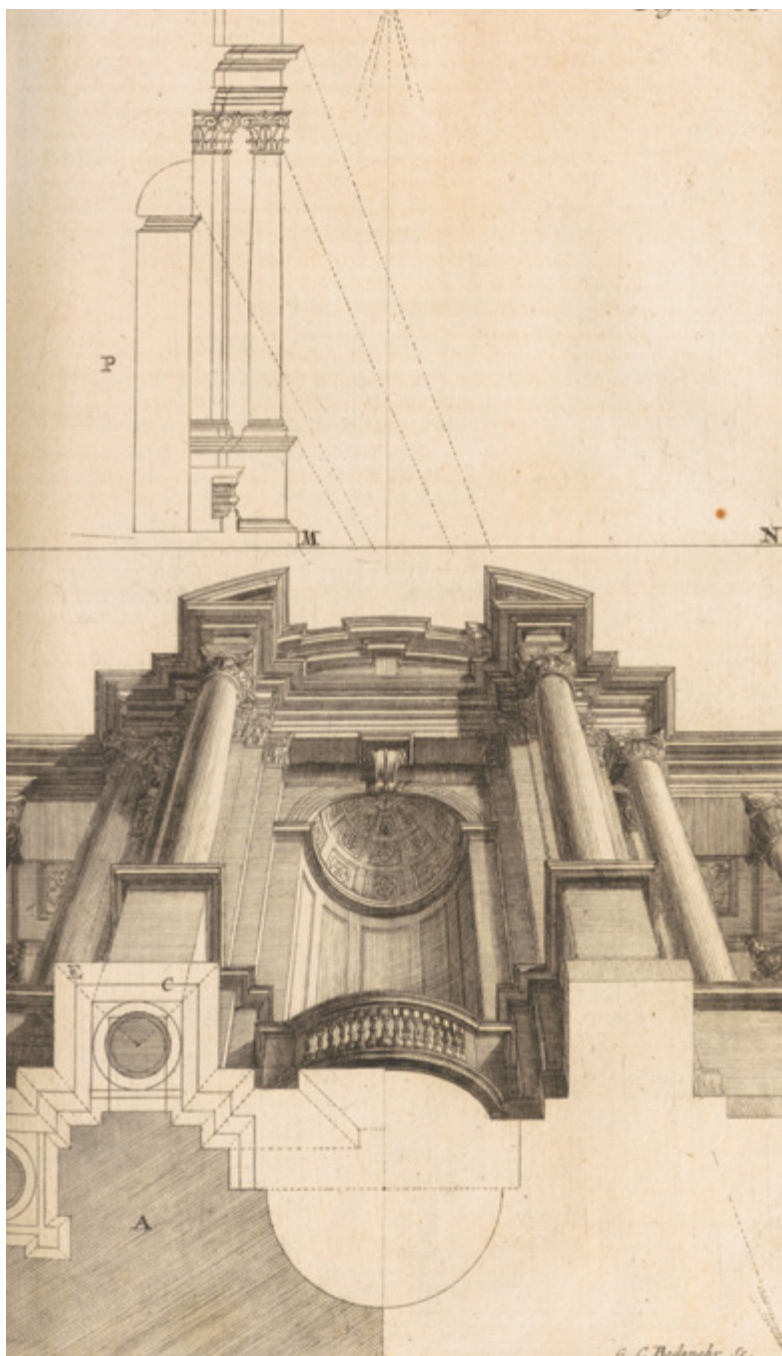
a knihovník Antonín Breitenbacher v roce 1932 společně se vzácným souborem staromistrovských kreseb. Část grafických alb přesto zůstala i nadále součástí zámecké knihovny.

Sbírka je obsahově, geograficky i časově široce rozkročena. Grafické tisky věnované architektuře však náleží mezi ty vůbec nejvýpravnější a nejpočetnější. Ať již jde o teoretické práce samotných architektů nebo různorodá, tematicky zaměřená alba. V menším počtu jsou pak ve sbírce zastoupeny jednotlivé grafické listy.

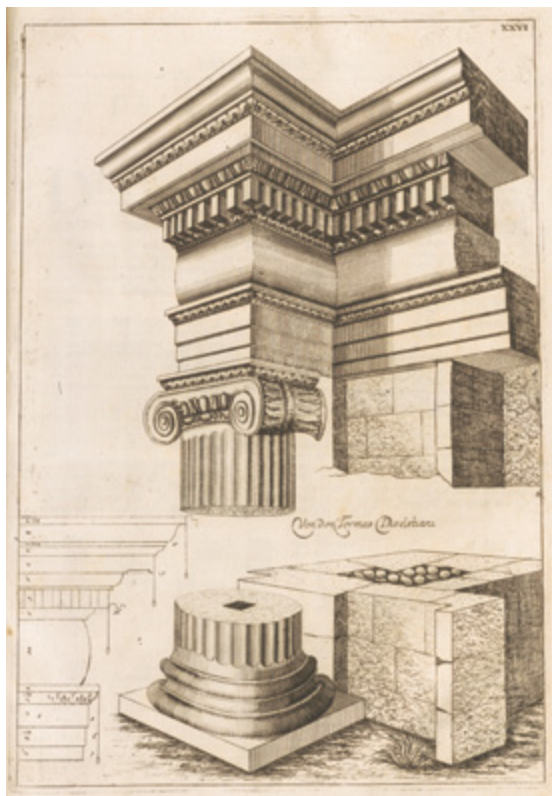
Výstava představuje kurátorský výběr těch nejceněnějších a současně nejzajímavějších děl, jejichž pojítkem je architektura a různorodé formy jejího zobrazování v grafice 16. až 18. století. Najdeme zde ukázky nejznámějších ilustrovaných renesančních architektonických traktátů, praktické příručky a alba zaměřená na zobrazování perspektivy, vlastní návrhy samotných architektů i ukázky grafických ornamentálních vzorníků. Fantazii i bravurním zpracováním vynikají návrhy ideální, efemérní a divadelní architektury. Ve sbírce nechybí ani oblíbené tisky dokumentující antické památky a historickou architekturu.

Specifická a v Kroměříži zvláště hojně zastoupená jsou také reprezentativní alba jednotlivých staveb či jejich souborů, zejména zámecké, palácové a zahradní architektury. Výpravností si s nimi nezadají topografické práce a kolekce grafických listů dokumentujících městský interiér.

Přestože zobrazování architektury iniciovali v době renesance především sami architekti, brzy se rozvinulo jako samostatný umělecký žánr, a to nejen v grafice. Autory grafických předloh se vedle architektů stále častěji stávali také malíři a specializovaní kreslíři, jejichž návrhy realizovali profesionálně vyškolení rytci, zaměstnávání vydavateli.

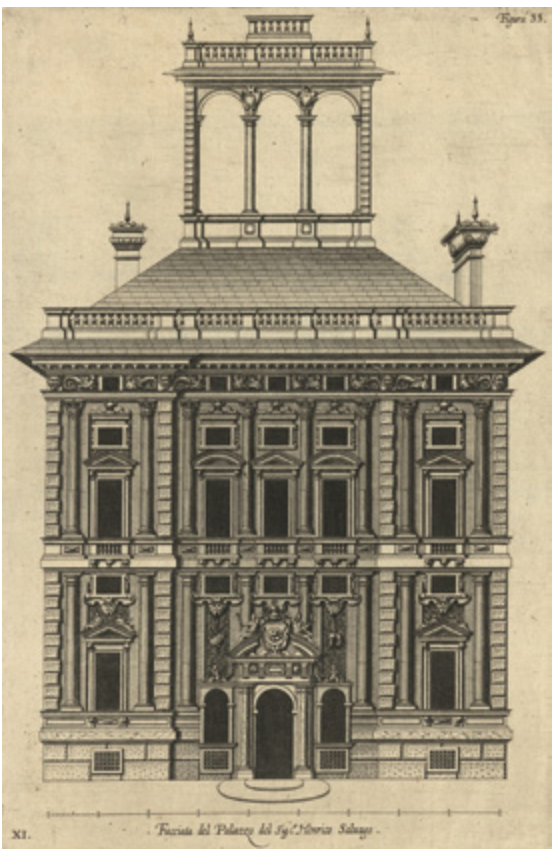
Georg Conrad Bodeneer podle Andrey Pozza, Perspektivní pohled na část architektury zdola, 1709, z knihy *Perspectivae Pictorum atque Architectorum*

ARCHITEKTONICKÉ TRAKTÁTY

Renesanční obdiv k antickému umění souvisel s oživením pravidel sloupových řádů. Jejich teoretickým základem se stalo znovuobjevené dílo Deset knih o architektuře římského architekta Marca Pollia Vitruvia z prvního století př. n. l. Tato encyklopedie starověkého vědění o stavitelství byla opakovaně vydávána a doplňována nejen řadou komentářů, ale především ilustracemi, které pomáhaly text vizuálně osvětlit. Obrazová složka začala v renesančních traktátech postupně dominovat (Sebastiano Serlio, Andrea Palladio) nad textem, až získaly podobu obrazových „atlasů“ či architektonických vzorníků (Jacopo Barozzi da Vignola). Téma sloupových řádů v 17. století rozvíjely dále tzv. Säulenbücher, které obsahovaly i řadu příkladů jejich užití nejen v architektuře. Vedle teorie řádů, promýšlely renesanční a barokní traktáty také pravidla perspektivní konstrukce iluzivního prostoru. Jejich autory přitom nebyli jen architekti, ale stejně často také sami malíři (Hans Vredeman de Vries, Andrea Pozzo).

Johann Georg Lange podle Charlese Philippa Dieussarta, Iónský sloup z Diokleciánových lázní, 1682, z knihy *Theatrum Architecturae Civilis*

ARCHITEKTONICKÉ NÁVRHY A DOKUMENTACE STAVEB

Vedle ilustrací teoretických statí začala být grafika v 17. století využívána také jako praktický nástroj k šíření návrhů nebo pro dokumentaci již realizovaných staveb, ať již civilní, vojenské nebo církevní architektury (Joseph Furtenbach, Philips Vingboons, Leonhard Christoph Sturm). Stavby byly přitom obvykle představovány v narysu, půdorysu a řezu, tedy základních typech architektonického zobrazování, založeného na pravoúhlém promítání objektu na rovinu. Někdy k nim byly připojeny také další detaily, ať již technického nebo uměleckého charakteru. Výpravná, graficky bohatě vybavená architektonická alba na výstavě zastupují např. alba věnovaná florentské katedrále Santa Maria del Fiore (Giovanni Battista Nelli) nebo radnici v Amsterdamu (Jacob van Campen).

Nicolaes Ryckmans podle Petera Paula Rubense, *Palazzo Campanella*, 1622, z alba *Palazzi di Genova*

IDEÁLNÍ, EFEMÉRNÍ A DIVADELNÍ ARCHITEKTURA

Ideální architektura doby renesance navazovala na antickou harmonii a rovnováhu proporcí. Manýrismus a baroko ji proměnily v iluzivní kompozice plné fantazijních staveb, které principy řádových pravidel spíše narušovaly. Barokní vizuální svět byl prostoupen iluzí a hranice mezi ideálním a efemérním byla často rozostřená. Příležitostná architektura církevních i světských slavností, stejně jako divadelní scénografie, principiálně vycházely z monumentální architektury, vyznačovaly se však daleko větší tvůrčí svobodou a také výraznou dekorativností (Ludovico Ottavio Burnacini). Snahou jejich tvůrců bylo dosáhnout dokonalé prostorové iluze. V tomto směru došlo na počátku 18. století k zásadní inovaci, která byla spjata především s rodinou Galli Bibienů. Scénu dříve komponovanou tradičně na osu jeviště pomocí centrální perspektivy nahradila scéna zv. „per agnolo“, tedy s několika diagonálními osami, které se sbíhaly „na úhel“ mimo střed jeviště. Díky tomu došlo nejen k prohloubení prostoru, ale také k jeho výrazné dynamizaci a monumentalizaci. Stejný princip převzal ve svých prvních architektonických fantaziích také Giovanni Battista Piranesi. Svého druhu výjimečný druh ideální architektonické grafiky představuje soubor návrhů palácových a zámeckých komplexů včetně jejich bohatého vybavení od Paula Deckera st.

ANTIKA A HISTORICKÁ ARCHITEKTURA

Všeobecný rozmach grafiky a rostoucí zájem o obrazová alba římských pamětihodností dal již před polovinou 16. století vzniknout prvním záměrům jejich systematické dokumentace. Způsoby zobrazování se přitom pohybovaly od popisného záznamu, vycházejícího z exaktního zkoumání, až k romantizujícímu pojetí antických ruin, vzbuzujících emoce a úžas nad jejich monumentalitou. V 18. století dosáhlo zobrazování antických památek pomyslného vrcholu zejména v díle Giovannioho Battisty Piranesiho, jenž dokázal ve svých bravurních leptech propojit školení architekta, vědce-archeologa a invenci umělce.

Docenění vlastní minulosti přineslo zájem i o středověké stavby. Více než obdiv k architektuře šlo však spíše o kult místních pamětihodností. Pozoruhodným počinem se v tomto směru stala třísvazková publikace Williama Dugdaleho o anglických klášterech, bohatě ilustrovaná lepty Václava Hollara.

Za první obrazové „dějiny“ architektury lze pak považovat monumentální dílo Johanna Bernharda Fischera von Erlach věnované mj. i rekonstrukcím nedochovaných, staveb zmiňovaných v Bibli nebo v jiných starověkých textech.

VILY, PALÁCE, ZÁMKY A ZAHRADY

Série pohledů mapující šlechtická sídla patřily v době baroka mezi vůbec nejpoutavější tisky věnované dobové architektuře. V mnohém formálně navazovaly na veduty nebo městské prospekty. Zejména u velkých zámeckých či vilových komplexů, které byly obklopeny zahradami a zasazeny do širší krajiny, zaručoval pohled vedený z lehkého nadhledu co nejúplnější zobrazení celku. Komplexní „portréty“ šlechtických vil, paláců a zámků byly často vázány do grafických alb a obsahovaly obvykle všechny důležité pohledy včetně výzdoby interiérů, zahrad i nejbližšího okolí. Jednotlivé záběry byly přitom voleny tak, aby zachytily co nejúplněji záměr autora, kompozici i všechny důležité detaily. Iniciátory vniku těchto tisků i jejich distributory byli často sami majitelé a jejich touha po sebe prezentaci. Za jedno z nejambicióznějších děl tohoto typu lze považovat soubor deseti grafických alb zámeckého areálu prince Evžena Savojského ve Vídni, které vzniklo podle kreseb Salomona Kleinera v letech 1731–1740.

Vincenzo Franceschini podle Giuseppe Zocchiho, Pohled na levé nábreží Arna a mostu S. Trinita, 1744, z cyklu: Scelta di XXIV vedute delle principali contrade, piazze, chiese, e palazzi della città di Firenze

VEDUTY A INTERIÉR MĚSTA

Zámořské objevy a rozmach cestování v průběhu 15. a 16. století podnítily zájem o poznávání vlastního kontinentu. Atlasy a topografická alba umožňovaly objevovat země, regiony a města i prostřednictvím grafiky. Nejstarší grafické veduty známe z konce 15. století, kdy se stávaly součástí prvních tištěných cestopisů nebo historických kronik. Později byly tištěny samostatně, zahrnovány do atlasů nebo sestavovány do topografických alb. Od počátku přitom existovaly v podstatě dva typy pojetí veduty. Pohled zachycený z nadhledu, tzv. z „ptačí“ perspektivy, umožňoval dobře přehlédnout celý půdorys města zasazený do širšího okolí. Panoramatickou vedutu pak charakterizoval přímý pohled z jedné jeho strany a snaha o zdůraznění důležitých dominant (Matthäus Merian, Michael Wening). Vedle vedut začaly být v grafice zobrazovány také městské interiéry, které i díky živé figurální stafáži dokázaly autenticky zprostředkovávat jejich podobu i atmosféru (Joan Blaeu, Giovanni Barrista Falda, Salomon Kleiner). Zvláštní kapitolu tvoří grafické záznamy světských či církevních slavností, průvodů, her a dalších událostí, pro něž byl interiér města přirozenou architektonickou kulisou (Giuseppe Zochhi). ●

Georg Daniel Heumann podle Salomona Kleinera, Dóm sv. Štěpána ve Vídni, 1724, z alba Vera et accurata delineatio omnium templorum et coenobiorum

ARCHITEKTURA V GRAFICE 16. – 18. STOLETÍ ZE SBÍREK ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUCKÉHO

TERMÍN:	16 10 2025–04 01 2026
MÍSTO:	ARCIDIEČZNÍ MUZEUM OLOMOUC, GALERIE
KURÁTORKA:	HELENA ZÁPALKOVÁ
ODBORNÁ SPOLUPRÁCE:	ONDŘEJ ZATLOUKAL, MIROSLAV MYŠÁK, MIROSLAV KINDL
KONZERVÁTORSKÉ A RESTAURÁTORSKÉ PRÁCE:	TOMÁŠ GULAŠ, VERONIKA LANGER KLIMSZOVÁ, JANA MOJŽÍŠOVÁ, GABRIELA POLÍVKOVÁ
INSTALACE:	TOMÁŠ GULAŠ, VLASTIMIL SEDLÁČEK, FILIP ŠINDELÁŘ, ONDŘEJ ŽÁK, RADKA ŽÁKOVÁ
GRAFICKÝ DESIGN:	KATEŘINA MANKOVÁ
PŘEKLAD:	ANNA ZÁPALKOVÁ
PROPAGACE:	TOMÁŠ KASAL, MARTIN ŠINKOVSKÝ
EDUKAČNÍ PROGRAMY:	HANA LAMATOVÁ, MAREK ŠOBÁŇ

Výstava je součástí projektu NAKI III (DH23P03OVV015): „Friedrich kardinál von Fürstenberg – poslední aristokrat na stolci olomouckých arcibiskupů“, poskytovaného Ministerstvem kultury ČR.

RESTAUROVÁNÍ

TRPĚLIVOST, TRPĚLIVOST A POKORA. TITĚRNÁ PRÁCE RESTAURÁTORŮ PŘI OBNOVĚ GRAFIK, KNIH I MODELU MILÁNSKÉHO DÓMU

Milánský dóm, 1889–1895, dřevěný model. Arcibiskupství olomoucké

Ještě před tím, než návštěvníci uvidí v Arcidiecézním muzeu Olomouc výstavu *Architektura v grafice 16.–18. století*, procházejí exponáty rukama konzervátorů a restaurátorů. V tomto případě na přípravě pracovali také Jana Mojžišová a Tomáš Guláš, odborníci působící na detašovaném pracovišti Muzea umění Olomouc na kroměřížském zámku.

„Vybrané knihy a grafiky jsou v poměrně dobrém stavu, není proto zapotřebí vykonávat složité komplexní zásahy. Exponáty je ale před výstavou potřeba zkontrolovat a v případě potřeby přistoupit k drobným ambulantním nebo konzervátorským zásahům,“ vysvětluje Tomáš Guľaš, který je specialistou na restaurování knih a knižních vazeb. „Jedná se většinou o mechanické čištění suchou cestou pomocí štětce a gum z přírodního kaučuku (Cleanmastser). Prachový depozit způsobuje nejen horší čitelnost záznamů, ale také je živnou půdou pro mikroorganismy a plísňe, které mohou objekt poškozovat. Je proto důležité jej důkladně odstranit.“

Někdy je nutné například přilepit uvolněné listy a část pokryvu, aby se při následující manipulaci nepoškodily nebo dokonce neztratily. „K lepení používám roztoky derivátů celulózy (Tylose MH nebo Klucel G) ve vodě nebo etanolu. Všechny tyto zásahy jsou zcela reverzibilní, tedy vratné, a provádíme je s maximální citlivostí k dílu,“ zdůrazňuje Tomáš Guľaš.

Model nebyl zásadně poškozen, ale čas a prostředí na něm zanechaly svou stopu. Největším problémem při zásahu bylo silné prachové znečištění, uvolněné či zlomené spoje, napadení textilií hmyzem a těžko přístupná místa, kde se nahromadily degradované materiály, například vytekla pryskyřice, kterou někdo v minulosti pravděpodobně použil k upevnění uvolněného spoje. „Museli jsme být velmi opatrní a trpěliví, postupovat centimetr po centimetru. Nejprve jsme model čistili suchou cestou pomocí měkkých štětců, vysavačů s regulovatelným tahem a speciálních houbiček. A nakonec jsme různé skvrny dočistili slabě vlhkým vatovým tamponem,“ říká Jana Mojžišová.

Samozřejmě bylo nutné zajistit uvolněné nebo úplně oddělené části modelu, aby nedošlo k jejich ztrátě. „Uvolněné části lepíme tradičním klijem, tedy přírodním živočišným lepidlem získaným z kolagenu obsaženého v kůžích, tkáních a dalších částech hospodářských zvířat a ryb. Klij je reverzibilní a dokonale kompatibilní

Kromě knih a grafik pracovali Jana Mojžišová a Tomáš Guľaš na obnově dřevěného modelu Milánského dómu, který vznikl mezi lety 1889 až 1895. „Jedná se o mimořádně detailně vypracovaný architektonický model, který věrně zachycuje historickou podobu Katedrály Narození Panny Marie v Miláně, známé jako Milánský dóm,“ popisuje konzervátorka Jana Mojžišová. „Model je vyroben celý ze dřeva a zahrnuje i ty nejjemnější prvky: fiály, opěrné oblouky, soubory soch svatých, okenní rámy, římsy či schodiště. Tyto detaily jsou nejen esteticky působivé, ale také nesmírně křehké, a proto vyžadují při restaurování maximální citlivost a trpělivost,“ zdůrazňuje konzervátorka.

Model obsahuje i další materiály, například ručně odlévané kovové prvky pouličních lamp a textilie, které mají za úkol imitovat barevný kontrast vitráží skutečné katedrály. Vzhledem k tomu, že jde o model vyhotovený v malém měřítku páte největší katedrály světa, jsou některé detaily pochopitelně zjednodušené, přesto však celková propracovanost působí fascinujícím dojmem.

s původním materiálem, takže zásahy zůstávají šetrné, a zároveň účinné,“ doplňuje Tomáš Guľaš.

Každý detail je ošetřen s maximální péčí, aby se model zachoval i pro budoucí generace. Nejnáročnější byl přístup k těžko dostupným místům, například pod střechem nebo do interiéru, kam se lze dostat jen s nejtenčím štětcem. „Ovšem největší výzvou byla trpělivost a pokora,“ shodují se oba odborníci.

Zajímavostí je, že centrální věž modelu Milánského dómu lze nadzvednout a nahlédnout do nitra katedrály. „Jedná se o drobnost, která divákovi snadno unikne, ale svědčí o mimořádné zručnosti tvůrců. Každý detail tohoto modelu je tak důkazem obrovské řemeslné zručnosti. Naší snahou je restaurováním tento unikát opět přiblížit lidem a ukázat krásu i technickou dokonalost, která stojí za jeho vznikem,“ dodává Jana Mojžišová.

Kromě práce na samotných exponátech je neméně důležitý rovněž výběr a příprava stojánků a podkladových klínů, které zajistí bezpečné vystavení knih a grafik po celou dobu trvání výstavy. ●

VÝSTAVA REVELATIO PŘEDSTAVÍ SBÍRKU MARTINA SOUČKA I PRÁCI JEHO NAKLADATELSTVÍ ARBOR VITAE

Instalace výstavy v Galerii výtvarného umění v Chebu. GAVU

Pod nejnáročnějšími vydavatelskými počiny posledních tří dekád z oboru dějin umění je podepsán Martin Souček a jeho nakladatelství Arbor vitae. Stejně jako sbíral ceny v soutěži Nejkrásnější kniha roku za typografickou a polygrafickou úroveň vydávaných titulů, rozvíjel také svou soukromou sbírku výtvarného umění. Právě ze Součkovy sbírky vznikla výstava Revelatio jako pocta k loňským šedesátinám tohoto nakladatele, sběratele a básníka. Po premiéře v Chebu a repríze v Náchodě, kde se nakladatelství na začátku devadesátých let zrodilo, se výstava stěhuje do Muzea umění Olomouc.

VYDÁVÁNÍ KNIH O UMĚNÍ A SBĚRATELSTVÍ U MARTINA SOUČKA TVOŘÍ SPOJENÉ NÁDOBY – DO OBOJÍHO SE SILNĚ PROMÍTÁ JEHO OSOBNOST.

Uskutečnění olomouckého projektu není nahodilé, spolupráce s Martinem Součkem a jeho nakladatelstvím patří od roku 2006 k důležitým kapitolám Muzea umění. Během uplynulých dvaceti let se uskutečnilo dvanáct významných výstavních projektů, k nimž vyšly v Arbor vitae české i cizojazyčné publikace, které zaměřily do distribuční sítě knih o umění na českém i zahraničním trhu. Patří k nim například Růžová zahrádka. Rukopisné modlitební knížky 18. a 19. století: sbírka Jana Poše (2009), Sial (2010), Tajemné dálky, Symbolismus v českých zemích 1880–1914 (2014), Aenigma. Sto let antroposofického umění (2015) nebo největší projekt v historii muzea se zahraničním přesahem Rozlomená doba 1908–1928. Avantgardy ve střední Evropě (2018). Na některých výstavách se nakladatelství podílelo i jako spoluorganizátor. Tato oboustranně prospěšná spolupráce výrazně přispívá ke zviditelnění projektů Muzea umění Olomouc a jejich kvalit.

Výstava Revelatio představuje především široký rejstřík sběratelského zájmu Martina Součka. V roli sběratele nevystupuje v Muzeu umění poprvé – zhruba sto uměleckých děl z jeho bohaté knižní, grafické a obrazové sbírky spojené se symbolismem tvořilo již v roce 2014 podstatnou součást výstavy Tajemné dálky, která po olomoucké premiéře putovala v roce 2015 do Mezinárodního centra kultury v Krakově a posléze do Národní galerie v Praze.

Na aktuální výstavě se návštěvníci setkají se Součkovou výtvarnou sbírkou i knihami nakladatelství Arbor vitae, které se může pochlubit přelomovými kunsthistorickými publikacemi – monumentální jsou Dějiny umění v českých zemích 800–2000 vydané ve spolupráci s Ústavem dějin umění ČAV, českým Němcům patří kniha Mladí lvi v kleci, české umění od mnichovské dohody

ke komunistickému převratu mapuje Konec avantgardy a v nedávné době na ni navázala kniha o období padesátých let Tak blízko, tak daleko.

Martin Souček totiž disponuje něčím jako „absolutním sluchem“ pro médium knihy. Tento cit třibil nejen svou vydavatelskou praxí, ale už dlouhá léta předtím v antikvariátech a při budování své sbírky knih zaměřené na českou produkci především první poloviny 20. století. Později, prakticky souběžně se svou činností vydavatelskou a kurátorskou (po roce 2000 působil několik let v Galerii Klatovy / Klenová), začal systematicky sbírat i umění. Vydávání knih o umění a sběratelství u něj tvoří určité spojené nádoby a do obojího se velmi silně promítá jeho osobnost. Vedle prací autorů, s nimiž se dostal do blízkého kontaktu při vydávání katalogů a monografií (Rudolf Dzurko, Marie Blabolilová, Jan Hísek), výstava představuje několik okruhů korespondujících s knihami Arbor vitae, ať už je to symbolismus (za zmínku stojí dva mimořádné rané obrazy Alfonse Muchy z jeho francouzského období), umění českých Němců, surrealismus nebo art brut.

V Olomouci budou na výstavě Revelatio zastoupeny výrazněji ukázky jeho zaujatého sběratelského zájmu z oblasti art brut, tématu, kterému se také Muzeum umění dlouhodobě věnuje. Velký ohlas sklídila v roce 2008 výstava Art brut v českých zemích. Mediumici, solitéři, psychotici díky osobnosti Aleny Nádvorníkové (1942–2023), která tehdy sice žila v Praze, ale byla silně spjatá s Olomoucí. V doprovodné výpravné publikaci, kterou vydal Martin Souček ve svém nakladatelství spolu s Muzeem umění Olomouc, se autorka pokusila o syntézu pohledu na tuto originální tvůrčí scénu. Od té doby se

rozvíjelo dlouholeté přátelství mezi oběma osobnostmi. Souček oceňoval autorku nejen jako výraznou umělkyni a teoretičku umění, ale též jako mimořádnou básničku. V posledních letech jejího života, kdy se stáhla do ústraní, byl také téměř jediným, kdo s ní udržoval kontakt, a dnes spravuje její mimořádnou knihovnu a uměleckou pozůstalost, jejíž část bude na výstavě prezentována.

K výstavě *Revelatio* vyšla memoárově pojatá kniha, která obsahuje vzpomínky Martina Součka, příspěvky řady jeho přátel a také množství dokumentárních fotografií. Řadu snímků připomínajících Součkovo tuskulum v Řevnicích u Prahy, které je zaplněné v malebném tvůrčím chaosu uměním a knhami, vytvořil právě k této příležitosti dlouhodobý spolupracovník nakladatelství grafik Jan Havel. Ten dal také knize podobu a kongeniálně se v ní napojil na charismatickou osobnost jejího protagonisty. ●

MARTIN SOUČEK DISPONUJE NĚČÍM JAKO ABSOLUTNÍM SLUCHEM PRO MÉDIUM KNIHY.

Knihy vydané nakladatelstvím Arbor vitae ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc
V letech 2006–2018 bylo vydáno v této spolupráci téměř dvacet odborných publikací v různých jazykových mutacích ke dvanácti výstavním tématům.

2006

Neklidem k Bohu
Náboženské výtvarné umění
v Čechách a na Moravě
v letech 1870–1914
Aleš Filip, Roman Musil

2008

Art brut v českých zemích
Mediumici, solitéři, psychotici
Alena Nádvorníková

2009

Růžová zahrádka
Rukopisné modlitební knížky
18. a 19. století. Sbírka Jana Poše
Anežka Šimková, Jan Poš,
Pavel Černý, Zdeněk R. Nešpor,
Jan Kvapil, Jiří Šalamoun

**Duchovní křesťanské katolické
jádro všech modliteb**
Franc Štěpánek
(Faksimile rukopisné
modlitební knížky)

Antimodernisté
Jiří Olič

2010

Sial
Rostislav Švácha
(česká a anglická verze)

Milan Kunc
Portréty
Stephan von Wiese

2011

Magdalena Abakanowicz
Život a dílo
Magdalena Abakanowicz,
Joseph Antenucci Becherer,
Pavel Zatloukal

2012

František Skála
František Skála, Eva Skálová

2014

Tajemné dálky
Symbolismus v českých
zemích 1880–1914
Otto M. Urban

2015

Aenigma
Sto let antroposofického umění
Reinhold J. Fäth, David Voda
(česká, anglická
a německá verze)

**Zbyněk Sekal. A věci se
zvolna berou před se**
Marie Klimešová

2018

Rozlomená doba 1908–1928
Avantgardy ve střední Evropě
Karel Srp
(česká a anglická verze)

REVELATIO – ARBOR VITAE / MARTIN SOUČEK

TERMÍN: 13. 11. 2025 – 29. 03. 2026
MÍSTO: MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ,
TROJLODÍ
AUTOR: MARCEL FIŠER
ODBORNÁ SPOLUPRÁCE: DAVID VODA, ANEŽKA ŠIMKOVÁ,
HANA BARTOŠOVÁ
PRODUKCE VÝSTAVY: OLGA Š. STANÍKOVÁ
PŘEKLADY: ZUZANA HENEŠOVÁ
GRAFICKÉ ŘEŠENÍ: PETR ŠMALEC, BELAVENIR
PROSTOROVÉ ŘEŠENÍ: MARCEL FIŠER, MICHAL SOUKUP,
DAVID VODA
INSTALACE: VLASTIMIL SEDLÁČEK,
FILIP ŠINDELÁŘ, RADKA ŽÁKOVÁ
DOPROVODNÉ PROGRAMY: DAVID HRBEK, JAN JENIŠTA,
DENISA TESSENYI
ZÁPŮJČKY EXPONÁTŮ: MARTIN SOUČEK, ARBOR VITAE

ROZHOVOR
PŘEJI SI, ABY NAŠE KNIHY
BYLY CHYBĚJÍCÍM STRÍPKEM
V MOZAICE DĚJIN UMĚNÍ

U příležitosti výstavy *Revelatio – Arbor vitae* jsme vyzpovídali Martina Součka, nakladatele a sběratele umění, jemuž je tato výstava věnovaná. Proč vydává knihy o umění? Kterou knihu jeho nakladatelství právě dokončuje? Jaký je jeho vztah k Muzeu umění Olomouc?

Nakladatelství Arbor Vitae vzniklo před více než třiceti lety. Co vás vedlo k jeho založení?

Nakladatelství jsem založil v roce 1992, zprvu pod hlavičkou stejnojmenné nadace Arbor vitae. Byl jsem – a stále jsem – inspirován prvo-republikovými nakladatelstvími, jako byla Stará Říše, Atlantis, Symposion, Hyperion, Moderní Revue a další. Ve skvěle upravených a vytištěných knihách jsem nacházel pro sebe zásadní autory jako Georg Trakl, Gottfried Benn, Bohuslav Reynek, Suzanne Renaud, Rainer Maria Rilke a mnohé další. Naše první knihy chtěly rozvíjet tuto tradici po obsahové i formální stránce.

IDEA UMÍRÁ NE TÍM, ŽE PŘESTANE PLATIT, ALE ŽE LIDI NEZAJÍMÁ. V TOM VIDÍM NEBEZPEČÍ.

Začínal jste sám nebo s nějakým týmem?

Byla to doba, kdy jsem byl pevně zakotven v krajině mezi Náchodskem a Broumovskem, odkud pochází jedna větev naší rodiny, a moje začátky jsou spojeny s přáteli, kteří tam dodnes žijí. Není jich mnoho, ale jsou to pouta na celý život. Grafikem prvních knih byl malíř Jiří Mědílek, který má dnes se svou ženou Kristinou skvělé nakladatelství Opus. Ideu nakladatelství mi pomáhali rozvíjet knihkupec Pavel Maur, se kterým jsme zakládali nakladatelství nesoucí jeho jméno, antikvář Jiří Hora, „nejvzdělanější kotelník na světě“ Pavel Franěk, dlouholetý ředitel Galerie výtvarného umění v Náchodě, Jan Kapusta, s nímž jsme uskutečnili první porevoluční výstavy umělců, předchozím režimem určených k zapomnění, jako byli Václav Bošтік, Stanislav Podhrázský, Zdenek Palcr, Miloš Chlupáč, Mojmir Preclík a další. K těm jsme již v koedici vydávali rozsáhlé katalogy, často se pohybující na hraně bibliofilie.

Šel jste od začátku cestou knih o výtvarném umění nebo byl nějaký mezistupeň?

Už tehdy jsem si uvědomil, že nechci nějak nesoustavně množit řady nakladatelství, která vydávají již jednou vydané. Moc mne nezajímala ani nová poezie a próza. Rozhodl jsem se, že chci z Arbor vitae vybudovat nakladatelství zaměřené na výtvarné umění. Zásadní bylo setkání se Stanislavem Kolíbalem a vznik edice De arte, v níž doposud vyšlo třicet svazků. Ten mne seznámil s řadou bývalých redaktorů Odeonu. Dobrou duší nakladatelství a mojí zasvěcující průvodkyní profesí se stala redaktorka a překladatelka z francouzštiny Jitka Hamzová. Oběma budu navždy vděčný. Neovlivnili jen podobu nakladatelství, ale zejména mě. Následovala řada iniciačních setkání, za mnohé můžu jmenovat ty s Janem a Evou Švankmajerovými, Milošem Chlupáčem, Zdeňkem Preclíkem. Byli to nejen přátelé, ale osoby zasvěcující, v tom nejpřirozenějším slova smyslu učitelé.

Svět vydávání knih je velká divočina o mnoha neznámých. Jak se vám podařilo při zachování maximalistických požadavků na výsledné knihy toto nakladatelství udržet při životě?

Vždy jsem Arbor vitae vnímal jako společenství, polis, okruh a kruh. Mnohokrát hrozilo a hrozí, že Arbor vitae nepřežije, samozřejmě mne to trápí, ale bráním si svoji „naivitu“, idea umírá ne tím, že přestane platit, ale že lidi nezajímá. V tom vidím nebezpečí.

Kniha je primárně nositelem nějaké informace, jde v ní o obsah. Vy však kladete stejně velkou váhu i na formu, tedy na to, jak kniha vypadá, čímž z ní děláte samostatný objekt zájmu, artefakt. Kudy podle vás vede hranice nějaké vyváženosti, kdy musí forma ustoupit obsahu a naopak?

Vydáváme, co nám přijde potřebné, důležité a co má didaktickou nosnost. To, co nás dílem asi odlišuje od jiných nakladatelství, je obrovská zátěž, kterou představuje shánění reprodukcí, bez přehánění z celého světa, ročně jich je i několik tisíc. Samozřejmě to má podstatný

vliv na rozpočty našich knih. Program si určujeme sami a řadu témat iniciujeme, některé nabídky rádi přijmeme.

Nenazval bych svoje požadavky na knihy, které vydáváme, jako maximalistické, každá z nich vyžaduje individuální přístup. Věřím, že kniha má ducha, který je potřeba obalit matérií formy. Ta sebou přináší vedle velkých starostí zejména nutnost srozumění se vyvoleného grafika. Vždy dbám na to, aby mu téma bylo blízké a knihu si přečetl, setkával se s autorem i se mnou a našli jsme společnou, správnou cestu k výsledku – knize.

Jinými slovy se snažíte, aby se všichni zúčastnění napojili na jedno energetické vlákno, aby zavládla duchovní spřízněnost?

S řadou grafiků spolupracuji mnoho let, vědí, co si přeji. Rozhodně nechci, aby to znělo sektářsky, ale Arbor vitae je založeno na vzájemném porozumění všech zúčastněných, na respektu, přátelství. Chyby hledáme u sebe a umíme si o nich povídat, odhalit je, otevřenost je nezbytná. Snad pro vše výše zmíněné se nedostáváme často do dilematu obsah kontra forma. Naším cílem je jejich soulad, i když je to někdy těžké.

Naše poslední kniha od olomouckého historika umění Davida Vody Pražská antroposofická moderna je přes obrovskou náročnost infuzí do krve nakladatele, neboť se Davidovi podařilo jednoznačně doložit, že vedle obecně známých uměleckých směrů a hnutí kontinuálně v Čechách existovala i antroposofická moderna. Výjimečnou knihou bude i Figura Petra Wittlicha, kterou právě dokončujeme.

Vydáváte i knihy k mnoha výstavám. Jak si určujete, kdy kniha vyjde s výstavou a kdy jako samostatný počín?

Podíleli jsme se na desítkách výstav či je iniciovali, obvykle, ale nejen ve velkých státních institucích. Za mnohé můžu zmínit Dekadence. V barvách chorobných; Tajemné dálky. Symbolismus v českých zemích 1880–1914; Roky ve dnech České umění 1945–1957, Zbyněk Sekal, Stanislav Podhráský; Konec avantgardy? Od mnichovské dohody ke komunistickému převratu; Rozlomená doba 1908–1928. Avantgardy ve střední Evropě; Jan Zrzavý. Božská hra; Černá slunce. Odvrácená strana modernity 1927–1945; Krása bude křečovitá. Surrealismus v Československu 1933–1939; Otto Gutfreund – Kresby a sochy...

Bráním se tomu vydávat katalogy. Vždy chci, aby výsledkem spolupráce byla kniha, která výstavu přežije. Proto některé spolupráce slušně odmítáme. Moc si přeji, aby naše knihy byly chybějícím střípkem do mozaiky dějin umění a měly obecnou platnost. Ředitelé

institucí to vědí a ve své většině můj postoj respektují. S řadou z nich mne váže přátelství. Nejsem člověk sporu, ale konsenzu, nicméně mám své hranice.

Zrod které knihy byl pro vás nejtěžší?

Z hlediska náročnosti to byly velké nakladatelské projekty jako Dějiny umění v českých zemích 800–2000, na kterých se pracovalo dlouhých jedenáct let, ty však měly skvělé editory Rostislava Šváchu a Taťanu Petrasovou.

Nesmírně složitá byla kniha Tak blízko, tak daleko. České umění 1947–1960 v mezinárodních sociokulturních souvislostech od Marie Klimešové a Hany Rousové, dle mého názoru jedna z nejdůležitějších knih, která za poslední desetiletí o českém umění vyšla. Složitá autorská práva z celého světa byla zničující, ale autorky výjimečné, spolupracující.

NEUMÍM PRACOVAT S NĚKÝM, KE KOMU NEMÁM KONKRÉTNÍ VZTAH... PROPOJENÍ AUTORA, DÍLA A NAKLADATELE BERU JAKO OSUDOVÉ.

Z posledních knih pak Vojtěch Preissig Tomáše Vlčka, monografie, na kterou se čekalo přes padesát let a „vylámala si na ní zuby“ řada institucí a nakladatelů. Pochopil jsem proč, ale pomáhala nám mantra: „Děláme to pro Vojtěcha Preissiga“, kterého si nesmírně vážím nejen jako umělce, ale i jako člověka. Prokletí jsme zlomili a kniha je nadšeně přijímána.

Někdy se zastavíme zejména kvůli „nevyčválaným“ autorům a nastane fáze vymáhání textu. To mne zejména v poslední době mučí nejvíc. Je to iracionální a složitě se hledá řešení, neboť se moje prosby mívají s účinkem, většinou však dospějeme k výsledku.

Vy v sobě spojujete osobnost nakladatele a také sběratele umění. Vystavá tedy otázka, co je první? Nápad na knihu, z něhož pramení touha dané věci sbírat? Nebo vás díla ve sbírce přivedou k nakladatelskému počín?

Jsem v první řadě nakladatel, knihy mne inspiřují k tomu, co sbírat, samozřejmě jen dílem. Nejdůležitější bylo setkání a přátelství s osobnostmi, které mne nasměrovaly. Ať již to byl Jan Švankmajer či Alena Nádvorníková, kteří mi odhalili fascinující mediální kresbu, africké umění, určující osobnost André Bretona. Zdeněk Preclík mne zase seznámil, jak s uměním českých Němců, tak s mnoha zapomenutými autory a plastikou. A mohl bych jmenovat ještě několik dalších osobností.

Byly to pro mne „univerzity“, kde jsem pochopil a poznal mnohé, co mi škola nedala

VĚŘÍM, ŽE KNIHA MÁ DUCHA, KTERÝ JE POTŘEBA OBALIT MATÉRIÍ FORMY.

a ani dát nemohla. Sbírka a sbírání je stejně jako Arbor vitae součástí mého života. Neumím je oddělit, jedno prolíná druhé a samozřejmě vliv sbírky na moje nakládání je silný, byť ne zcela konkrétní.

Jak funguje vaše kunstkomora?

Můj dům je plný rozmanitého umění, snažím se díla skládat tak, aby se sebou vytvořily vazby, které mne těší i inspirují, ale starý dům má málo stěn a nízké stropy. Mým snem je mít prostor, který to umožní tak, jak to má třeba Honza Švankmajer na svém zámku v Horním Staňkově. Trápí mne, že tuto možnost nemám. Dovedu si představit, že bych svoji sbírku někde bezplatně zapůjčil. Čím jsem starší, tím je mi tato myšlenka bližší. Obrazy „v bublinách“ mne trápí, není to správné, беру to tak, že jsou mi pouze svěřeny.

Dalším problémem je moje bibliofilská úchylna představující několik tisíc svazků. Sbírka ručně psaných náboženských knížek, moje výlety do Orientu, kdysi jsem pracoval v Orientálním ústavu ČSAV, tak k tomu mám blízko, loutky... Mojí pastí je, že mne zajímá příliš mnoho sběratelských oborů, každý má svoji nezaměnitelnou imaginaci.

Víte, kolik děl máte ve své sbírce?

Nevím, jen si pamatuji, že první obraz jsem si koupil v 16 letech. Dnes je mi šedesát a něco nalézt představuje téměř archeologický výzkum.

Jaké osobní vlastnosti, znalosti a nároky musí mít podle vás nakladatel, který vydává knihy o umění?

To je velmi těžká otázka, neboť jsem Arbor vitae nejprve podvědomě a pak záměrně postavil mimo reálný, na kapitalistických základech fungující svět. Nechci, aby to znělo pyšně, ale vydávám jen to, co mi přijde důležité a obecně prospěšné. To znamená na jedné straně velkou nejistotu, na straně druhé jistotu zodpovědnosti.

Obrovskou výhodou je, že se stále setkávám s moudrými a vzdělanými lidmi, od kterých po

kapkách blaženě nasávám další vědomosti, stále se učím, hodně čtu, občas něco píšu, chci jim být partnerem. To je zásadní. Myslím, že většina autorů možnost vyjasnit si mnohé v jakémisi Sokratovském dialogu vítá. Důležitý je samozřejmě cit pro knihu, jakási schopnost vidět nad rukopisem i možnosti jeho propojení s obrazovou přílohou, snad i papír, vazbu, jde dílem o jakési „reálné věštění“, samozřejmě, že ne o jistotu, ale je jednodušší pracovat s chimerou než s prázdnem.

Svou práci hodně stavíte na osobních vztazích. Lze oddělit osobnost autora od jeho díla?

Jde o moje osobnostní nastavení. Neumím pracovat s někým, ke komu nemám konkrétní vztah. Někdy vzájemná sympatie nastane hned, jindy si k sobě hledáme cestu. K převážné většině našich autorů bez ohledu na často velké věkové rozdíly mne váže přátelství. Oddělit autora od díla je ve většině případů nemožné, je tam zaujetí tématem, často posedlost. Někteří mladší autoři to „umí“, ale to se téměř bezezbytku odrazí na kvalitě díla. Propojení autora, díla a nakladatele беру jako osudové. Vyústění oboustranného hledání.

V letech 2006–2020 vydalo nakladatelství Arbor Vitae dvacet odborných publikací ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc ke dvanácti výstavním projektům, z nichž některé měly své pokračování i v zahraničí. Je to patnáct let spolupráce. Vzpomínáte rád na některé z projektů?

Muzeum umění Olomouc vnímám jako osudové, porozumění jsem našel jak u prvního ředitele Pavla Zatloukala, tak u jeho nástupce Michala Soukupa a nyní u Ondřeje Zatloukala. Jistá proluka byla poměrně krátká a ani za ní jsem styk s muzeem nepřerušil. Není tajemstvím, že mám mezi jeho zaměstnanci řadu přátel a v minulosti jsme toho hodně prožili. Rád vzpomínám na Tajemné dálky, které byly i v Krakově, Františka Skálu, Aenigmu, Růžovou zahrádku... Všechno byla zkušenost a jedinečné přátelské prostředí, kterého se mi dostávalo. Nad tím už byla jen nebesa. ●

Martin Souček (* 25. října 1964) - básník a nakladatel Arbor vitae, historik umění, kulturolog, inženýr ekonomie. Nakladatelství Arbor vitae založil v roce 1992. Věnuje se vydávání publikací o výtvarném umění, pořádání a produkci výstav. Nakladatelství rozazuje svoji produkci do několika edic – v edici De arte, čítající dnes 30 titulů,

vycházejí deníky, eseje, sentence a vzpomínky významných českých a světových malířů, sochařů a architektů; v edici Texty o architektuře základní díla českého i světového architektonického myšlení; v edici Vera effigies textové monografie významných umělců přelomu 19. a 20. století (např. Karel Hlaváček, Alfred Kubin, Arnold Schönberg, Edvard

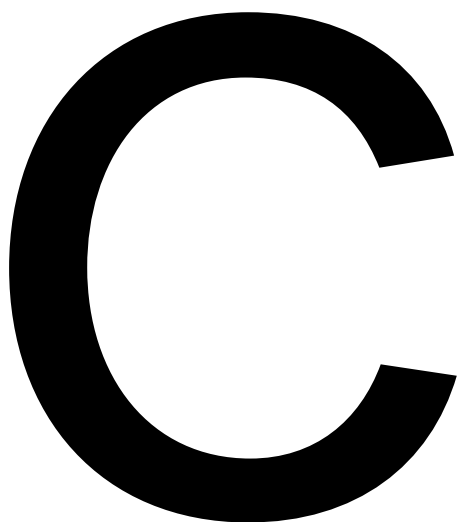
Munch); v edici Louisa pohádky a pověsti ilustrované současnými českými malíři a grafiky. Knihy nakladatelství získaly historicky nejvíce ocenění v soutěži Nejkrásnější kniha roku, dále ceny Gloria Musaealis, Magnesia Litera, Nadace Český literární fond – Za kultivaci českého knižního trhu a bronzovou medaili v soutěži Nejkrásnější knihy světa.

Jan Brueghel starší podle Pietera Bruegela staršího, Selská rvačka, kolem 1610, olej na dubovém dřevě, Arcibiskupství olomoucké – Muzeum umění Olomouc.

CENTRAL PROGRAMEM NABITÝ CENTRAL STARTUJE NOVOU SEZÓNU

DIVADLO

Muzejní scéna pro živé umění MUO | CENTRAL, která vznikla rekonstrukcí bývalého stejnojmenného kina, se již etablovala na olomoucké kulturní scéně a v září zahájila novou sezonu uvedením divadelního představení *Istanbulská úmluva*. Tato lehce provokativní inscenace o mnohdy nepochopitelném a iracionálním odporu části české veřejnosti k mezinárodním závazkům v oblasti ochrany práv žen a dětí zahájila podzimní *Epilog Divadelní Flory*. Ten tvoří miniprofil pražského A studia Rubín – komorní experimentující scény, která v CENTRALU na konci září uvedla inscenaci *Fakani* a v prosinci uvede inscenaci *Endemité: příběhy mizení*.

V říjnu se ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci v CENTRALU objeví inscenace *Sádlo* pražské vokalistky a performerky Ridiny Ahmedové. Inscenace zkoumá, jak se proměňuje sebehodnocení člověka pod vlivem okolí či jak nalézt cestu k vlastnímu tělu, když nenaplní očekávání druhých.

Příští rok se pak mohou diváci těšit na divadelní soplek JEDL, který uvede ve čtvrtek 26. 2. 2026 svou inscenaci *Casanova – životní příběh* legendárního svůdce, který svedl sám sebe. Původní text Lucie Trmíkové režíroval Jan Nebeský a v titulní roli Giacoma Casanovy exceluje Martin Pechlát. ●

CENA VÁCLAVA BURIANA

Jubilejní desátý ročník festivalu středoevropské poezie bilancuje 10. a 11. října uplynulé ročníky a nabízí setkání s dosavadními laureáty a laureátkami a jejich autorská čtení. Zazní jak oceněné verše, tak jejich aktuální tvorba. Odborná porota se tak tentokrát zaměří na vývoj a tendence v poezii střední Evropy posledních deseti let.

Svou poezii představí MILAN DŽIŇSKÝ (CZ) | TOMASZ RÓŻYCKI (PL) | JAROSŁAW MIKOŁAJEWSKI (PL) | MICHAŁ HABAJ (SK) | MAX CZOLLEK (DE) | DAGMARA KRAUS (DE) | ONDŘEJ MACL (CZ) | DOMINIKA MORAVČÍKOVÁ (SK) | KATARÍNA KUCBELOVÁ (SK) | ZITA IZSÓ (HU)

K Ceně Václava Buriana nevychází tradiční bedekr, ale výtvarně pojatá publikace, která uplynulou dekádu tohoto festivalu poezie střední Evropy rekapituluje. ●

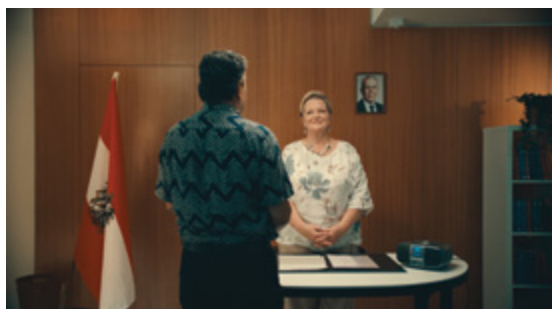
JURIJ ANDRUCHOVYČ & KARBIDO (UA/PL)

Básnický festival letos vyvrcholí koncertem/performancí světového ukrajinského spisovatele a básníka Jurije Andruchovyče (laureát Ceny Václava Buriana z roku 2019) a jeho polské kapely Karbido. Repertoár koncertu, který je vždy performancí svého druhu, tvoří fragmenty Andruchovyčova posledního románu *Radio Noc*. Ten vypráví příběh hudebníka, který na straně revoluce bojuje proti režimu. Po její porážce si v rámci hledání smyslu další existence v úkrytu otevře tajnou noční rozhlasovou stanici. Na pozadí příběhu se odehrává pandemie, klimatické protesty i ruská agrese, vše v době radikálního a definitivního být či nebýt. ●

Nová sezona olomouckého CENTRALU bude ve znamení tradičních akcí jako jsou básnická Cena Václava Buriana, přehlídka současných německojazyčných filmů Das Filmfest či Dny židovské kultury. Návštěvníky však čekají také novinky v podobě divadelního mini profilu pražského souboru A studio Rubín, vystoupení britského písničkáře Jamese Harriese nebo koncert Letní kapely výtvarníka a zpěváka Jaromíra 99.

DAS FILMFEST

Již počtvrté se v Olomouci představí výběr nejnovější německojazyčné filmové tvorby. Das Filmfest pořádá tradičně pražský Goethe Institut, Rakouské kulturní fórum a Velvyslanectví Švýcarska v Praze, Brně, Olomouci a letos nově také v Ústí nad Labem. Olomoucká část přehlídky nabídne 1. až 5. listopadu pět večerů s projekcemi filmů německé, rakouské i švýcarské proveniencí žánrově od historických dramát k výročí konce 2. sv. války, současný švýcarský indie film, přes aktuální dokument o složitosti imigračního procesu až po současnou odlehčenou komedii. ●

LOUTKOVÁ PŘEDSTAVENÍ PRO DĚTI

V programu CENTRALU mají své nezastupitelné místo loutkové inscenace pro nejmenší diváky. V již zažitém formátu představení pro rodiny s dětmi a následné série představení pro mateřské školy uvedeme v listopadu provoněnou vanilkovou pohádku Nedopečený koláček souboru Loutky bez hranic a v prosincovém předvánočním čase nás čeká místy akrobatický, přesto vánoční příběh o tom, co se kdy si stalo v Betlémě v podání Pavla Šmída a Vojty Vrtka. ●

KONCERTY

Hudební podzim v CENTRALU zahájí 11. října již zmíněný ukrajinský spisovatel Jurij Andruchovyč s kapelou Karbido, kteří vystoupí v rámci Ceny Václava Buriana. Na koncert v Česku naturalizovaného britského písničkáře Jamese Harriese se mohou diváci těšit 15. listopadu a svůj předvánoční koncert zahraje v CENTRALU 3. prosince Letní kapela výtvarníka a zpěváka Jaromíra 99. ●

DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY OLOMOUC. MOTTO „NEVER AGAIN?!“

Letošní již 18. ročník Dnů židovské kultury se koná 5. až 15. listopadu v nelehké době, navíc se tematicky dotýká 80. výročí konce 2. světové války, a tedy i tragédie šoa. Mottem festivalu však není jednoznačné Never Again!, nýbrž pochybující a zneklidňující Never Again?!

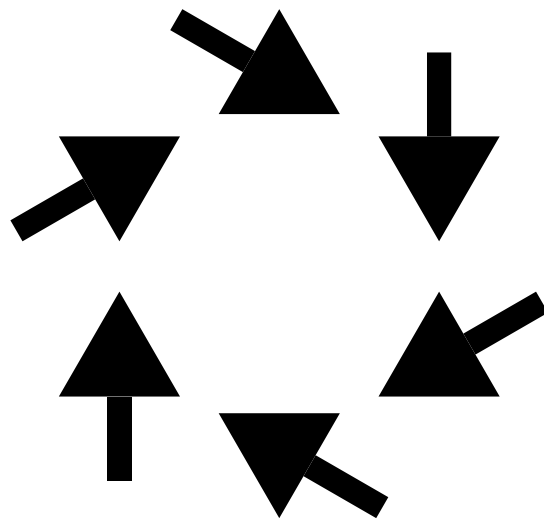
Festival, který tradičně pořádá Muzeum umění Olomouc s Centrem judaistických studií FF UP a Židovskou obcí Olomouc, zahájí dvoudenní mezinárodní konference na téma Proměny traumatu šoa v literatuře po roce 2000.

Divadelní program nabídne představení Noir Haas vzešlé z produkce brněnského Divadla Husa na Provázku. Autorská inscenace jednoho z členů kolektivního vedení současného HaDivadla Jana Doležela je scénickým dialogem slavného českého filmového a divadelního herce Hugo Haase a jeho méně známého bratra Pavla, významného meziválečného skladatele. Zatímco Hugo stihl emigrovat a druhou světovou válku přežil, Pavel zůstal v rodné zemi a později byl zavražděn v Osvětimi.

Přímo pro Dny židovské kultury vzniká inscenace Hella, která je divadelním zpracováním stejnojmenného románového debutu rusistky a spisovatelky Aleny Machoninové z roku 2023 (ocenění Kniha roku v soutěži Magnesia Litera). V hlavní roli pátrání po osudu české německé Židovky Heleny Frischerové, která prožila deset let v sovětských lágrech, se v režii Tomáše Soldána představí Petra Bučková.

Divadelní zážitek slibuje také nastudování veselého Purimšpilu v podání studentů a absolventů olomoucké judaistiky. Představení bude uvedeno krátkým vhladem do historie i současnosti tohoto specifického druhu židovské dramatické tvorby v podání germanistky a jidišistky Marie Krappmann. Základ hry tvoří původní text Šmuela Bunina v překladu judaistky Magdaleny Lüdtke Farnesi.

Aktuální situaci na Blízkém východě se budou při dvou večerech zabývat ředitelka Herzlova centra izraelských studií Irena Kalhousová, novinář Ondřej Kundra a blízko-východní zpravodaj Jakub Szántó. ●

ROZHOVOR
JE DŮLEŽITÉ VĚDĚT, CO SE
DĚJE U SOUSEDŮ. PŘEKLADY
SOUČASNÉ LITERATURY
JSOU K TOMU CESTA.

Foto: Jan M. Heller

Již od roku 2016 získávají básníci a básnířky i významné kulturní osobnosti střeoevropského prostoru Cenu Václava Buriana. Letos se 10. a 11. října koná v olomouckém CENTRALU jubilejní 10. ročník. „V nominacích se objevuje i nejmladší generace, což podle mě potvrzuje, že se nám daří nacházet a představovat to svěží, aktuální,“ říká polská básnířka a překladatelka Zofie Bałdyga, ředitelka Ceny Václava Buriana (CVB), která shrnuje historii tohoto ocenění i jeho význam pro budoucnost.

Mohli bychom na úvod připomenout, kdo byl Václav Burian a proč je cena po něm pojmenovaná?

Václav Burian byl publicista, literární kritik, překladatel z polštiny, básník a vysokoškolský učitel a propagátor polské literatury v českém překladu. Tato cena vznikla na jeho počest a navazuje na jeho literární odkaz.

CVB se profiluje jako setkání intelektuálů a umělců, kteří se v diskuzích pokouší o dialog „mezi Labem a Dněprem“. Jak tomu rozumět?

Cena Václava Buriana je udělována ve dvou kategoriích. Za poezii a za přínos ke střeoevropskému kulturnímu dialogu. Cena za poezii je také střeoevropská, porota nominuje básníky a básnířky z několika střeoevropských zemí. V posledním ročníku to byla Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko a německojazyčný prostor. Usilujeme o kontinuitu odkazu Václava Buriana i o dialog se samotným konceptem střední Evropy, který může být proměnlivý. Věříme, že kanonický Kunderův či Miłoszův odkaz lze redefinovat, rozšiřovat.

Laureát CVB v kategorii přínos ke střeoevropskému dialogu, ukrajinský spisovatel Taras Prochasko jednou v rozhovoru pro čtrnáctideník Tvar (ptal se Jan M. Heller) v odpovědi na otázku, zda by se měl koncept střední Evropy rozšiřovat dále na východ, odpověděl, že ano, samozřejmě. Ale také na západ, sever a jih. O něco podobného se pokoušíme. V roce 2022 bylo hostující zemí Bělorusko, což je podle nás také střední Evropa a evropská země v ohrožení.

Takováto intelektuální setkání se sice často odehrávají v relativně malém formátu, přesto myšlenky, které plodí, mohou mít celospolečenský dopad. Jak se snažíte proniknout „k masám“?

Proniknutí k masám asi není úplně to, o co se střeoevropská básnická Cena snaží, není to asi jejím cílem. Pro mě je důležité, že vstup na akci je zdarma, že čtení a debat vznikají záznamy a na webu CVB naleznete pdf verzi aktuálního sborníku a archiv sborníků z ročníků předchozích. Věřím, že jsou to velmi cenné materiály pro někoho, kdo se zajímá o střeoevropskou poezii a literaturu obecně.

Velký vyznám pro mě mají překlady, které připravujeme. Básně překládáme do všech jazyků CVB. Spolupracujeme se špičkovými, oceňovanými překladateli a překladatelkami. Často se jedná o vůbec první překlady dané básnické ukázky do konkrétního jazyka. Bez překladů není střeoevropský literární kánon možný a je potřeba ho rozšiřovat. Věřím, že je důležité vědět, co se děje u sousedů v regionu. Překlady nejsoučasnejší literatury jsou nejlepší cesta, jak se to dozvědět. Jsem ráda, že ty naše jsou dostupné.

Má současná poezie šanci zasáhnout do společenského dění či klimatu i mimo poměrně uzavřenou bublinu literárního provozu?

Věřím, že má potenciál to udělat. Otázkou je, jak moc to lidé, kteří poezii nechou, vědí. Báseň je úderná, úsporná, navíc poezie dokáže rychleji než próza reagovat na

**„BEZ PŘEKLADŮ
NENÍ STŘEOEV-
ROPSKÝ LITERÁR-
NÍ KÁNON MOŽNÝ
– JE POTŘEBA HO
ROZŠÍŘOVAT.“**

nejaktuálnější události. Nejlepším příkladem těchto jevů je současná poezie, např. tvorba ukrajinské básnířky Ljubov Jakymčuk, kterou do češtiny překládá Alexej Sevruck, který se mimochodem také zúčastnil jednoho z ročníků CVB v roli moderátora debaty o tvorbě už zmíněného Tarase Prochaska.

Jinak nejsem si jista, jestli je literární provoz opravdu tak uzavřený, moje zkušenost je jiná. Kdyby byl uzavřený, neexistovala by interkulturní literatura. Navíc existuje hodně literárních akcí, kam se dostanete zdarma a máte možnost se spisovatelky či spisovatele přímo ptát, vstupovat do debat. Uzavřené prostředí by se tomu přece bránilo.

Sama jste básnířka a prostřednictvím různých čtení se účastníte literárního dění v prostoru střední Evropy. Liší se nějak literární provoz v jednotlivých zemích, nebo je spíše nivelizovaný, globalizovaný, všude stejný?

Setkávání se živou literaturou je podle mě univerzální zkušenost. Bohužel poezie je podobně podhodnocená ve všech střeoevropských zemích, sbírky vycházejí v podobně malých nákladech. Liší se distribuce finančních prostředků, logistika provozu. Třeba Polsko je specifické tím, že má opravdu velké množství literárních cen považovaných za poměrně prestižní, což má pak vliv na kritickou reflexi knih, která se hodně soustředí na nominované a oceňované tituly, což v důsledku často znamená, že hodně zajímavých knih, které nominované nebyly, úplně zapadne. Zajímavé pro polský kontext je také relativně vysoký počet nově vznikajících online literárních časopisů, které tvoří nejmladší generace. V českém provozu je tento jev značně omezený. Země, která mě naprosto šokovala zájmem o poezii a vysokou účastí na čteních, je Ukrajina.

Čím si ten zájem vysvětlujete?

Nejsem ukrajinistka, takže nemusím mít pravdu, ale domnívám se, že to má více důvodů. První jsou ty historické. Básníci jako Taras Ševčenko nebo Lesja Ukrajinka byli nejen literárními osobnostmi, ale i symboly národní identity a odporu proti útlaču. Poezie byla po dlouhou dobu způsobem, jak uchovávat

jazyk, kulturu a svobodomyslnost v časech, kdy politické projevy byly zakázané. Od roku 2014 a zejména po roce 2022, kdy probíhá válka, je poezie chápána i jako nástroj odporu, útěchy a kolektivní zkušenosti. Lidé chodí na literární večery nejen pro estetický zážitek, ale třeba i proto, že jim to pomáhá zpracovávat trauma, sdílet emoce a hledat soudržnost. Na Ukrajině mají literární čtení a kulturní akce silný komunitní rozměr. Není to jen „elitní“ záležitost, ale často i prostředek solidarity. Poezie je navíc snadno přístupná – dá se šířit na sociálních sítích, taky formou videí, videopoezie, která u nás není tolik populární.

Jak se dnes poezie nejčastěji dostává k lidem a jakou má dnes společenskou funkci?

Nejspíš skrz internetové platformy. Někteří básníci aktivně publikují na sociálních sítích. Ukrajinský básník, prozaik a rocker Serhij Žadan dokonce kdysi měl (nevím, jestli stále má) tiktokový kanál, na kterém četl ukrajinskou klasiku. Záměrně si vybral platformu, kterou si oblíbila mladá generace, aby ji ukázal, že poezie je vlastně zajímavá, že může být cool, živá, přitažlivá.

Pozoruhodné jsou také projekty, které propojují poezii s jinými druhy umění, třeba s hudbou. Příkladem z českého prostředí je třeba projekt Petra Borkovce a Iana Mikysky, který jsme také prezentovali v rámci CVB. Dále jsou to kapela Hm..., tvorba Báry Zmekové, koncerty slovenské zpěvačky Kataríny Malíkové, která zvala básníky a básnířky k textovým intervencím na scéně. Fascinujícím fenoménem, který je poezii příbuzný, je slam poetry. Dokáže promlouvat k většímu publiku, je zábavná, vtipná, ale i angažovaná a umělecky se dokáže držet na velmi vysoké úrovni. Básníkem, který se zároveň věnuje i slamu, je třeba Tim Postovit, jeden z autorů nominovaných na CVB.

Než se začne mluvit o společenské funkci poezie, je třeba si uvědomit, že se bohužel jedná o velmi okrajový žánr, který toho sice hodně obsáhne, ale stále je okrajový a nejspíš bude. A je to škoda, protože, jak jsem už říkala, je to žánr, který dokáže rychle a stručně reagovat na aktuální dění, často svě- žím, neotřelým, intelektuálním způsobem, který ale nemusí být nepřístupný. Takové texty vznikají. Máme poezii

environmentální, queer, interkulturní, která by mohla rozšířit kontext aktuálních společenských debat, ale zůstává bohužel na jejích okraji, aspoň to tak z mé perspektivy vypadá.

Když se teď vrátíme k CVB a zaměříme se na ocenění za poezii, autoři se vám sami hlásí (například prostřednictvím svých nakladatelů), nebo je porota sama aktivně vyhledává a nominuje?

Porota je sama vyhledává a nominuje. Každý z porotců a porotkyň nominuje básníka nebo básnířku ze země, kterou v porotě zastupuje. V minulém ročníku autory a autorky nominovala porota ve složení Petr Borkovec, Sabine Eschgfäller, Mária Ferencuhová, István Vörös a já. Do poroty zveme osobnosti, které mají skvělý přehled o české poezii a poezii země, ze které pocházejí. Jsou to básníci, překladatelé, zahraniční bohemisté. Důležitým kritériem je pro nás aktualita textů, to, jak rezonují se současným světem a danou básnickou scénou. Proto chceme přinášet především texty, které ještě nebyly publikované.

Snažíte se v nominacích nějak zohlednit různorodost střeoevropského prostoru?

Určitě. Můžu mluvit pouze za sebe, ale myslím, že i nominace ostatních porotců a porotkyň ukazují, že chceme českému publiku představit různé proudy a tendence ve střeoevropské poezii, která je opravdu velmi pestrá, je dost náročné ji popsat, nacházet v ní trendy. Je to různorodé mnohohlasí a věřím, že to CVB umí zachytit.

VĚŘÍM, ŽE POEZIE DOKÁŽE RYCHLE A ÚSPORNĚ REAGOVAT NA AKTUÁLNÍ UDÁLOSTI – A MÁ ŠANCI ZASÁHNOUT I MIMO LITERÁRNÍ BUBLINU.

Za těch devět ročníků, co se CVB uskutečnilo, pozorujete nějaký vývoj, posun ať už kvantitativní či kvalitativní?

V poezii podle mě nelze mluvit o vývoji, spíše o změnách. V posledních ročnících je silně přítomná přírodní lyrika v různých podobách. V nominacích se objevuje i nejmladší generace, což podle mě potvrzuje, že se CVB daří nacházet a představovat to svěží, aktuální.

Pokud mluvíme o vývoji samotné ceny jako iniciativy, tak ano, tam určitě tam posun je. Začali jsme publikovat vícejazyčné sborníky, rozšířili jsme CVB o nové země, z původně jednodenní akce se stala akce dvoudenní

s doprovodným programem, loni jsme poprvé pořádali workshopy na univerzitě. Jsme otevření novým formátům a novým perspektivám.

Sledujete osudy či kariéry laureátek a laureátů i po udělení ceny?

Do nějaké míry ano, snažím se je sledovat a zůstat s nimi ve spojení minimálně na sociálních sítích. Největší hodnotou mezinárodních literárních akcí jsou setkání a spojení, která vytvářejí.

V roce 2025 bude jubilejní 10. ročník. Budete toto výročí nějak reflektovat v programu?

Ano a trochu se to pojí s předchozí otázkou. 10. ročník nám připomene tvorbu laureátů a laureátek z minulých let, které pozveme do Olomouce, aby nám představili ukázky ze své nové tvorby. Bude to také příležitost cenu nějak reflektovat a debatovat nejen o tvorbě jednotlivých autorů a autorek, ale i o širším středoevropském kontextu a jeho dnešním významu. Těšíme se na návrat některých laureátů a laureátek do Olomouce. ●

PROGRAM CENY VÁCLAVA BURIANA 2025

POEZIE MEZI LABEM A DNĚPREM

Jubilejní 10. festival středoevropské poezie bilancuje uplynulé ročníky a nabízí setkání s dosavadními laureáty a laureátkami a jejich autorská čtení. Zazní jak oceněné verše, tak jejich aktuální tvorba. Odborná porota se tak tentokrát zaměří na vývoj a tendence v poezii střední Evropy posledních deseti let.

Svou poezii představí MILAN DĚŽINSKÝ (CZ) | TOMASZ RÓŻYCKI (PL) | JAROSŁAW MIKOŁAJEWSKI (PL) | MICHAŁ HABAJ (SK) | MAX CZOLLEK (DE) | DAGMARA KRAUS (DE) | ONDŘEJ MACL (CZ) | DOMINIKA MORAVČÍKOVÁ (SK) | KATARÍNA KUCBELOVÁ (SK) | ZITA IZSÓ (HU)

PÁ 10 10 2025 CENTRAL (VSTUP VOLNÝ)

17:00 ANNA ADAMOWICZ (PL)
Autorské čtení a beseda s polskou básnířkou, jejíž sbírka Zmysł [zmysl] (Výmysl [smysl]) kterou vydala v roce 2021 pod pseudonymem Laura Osińska, vyšla česky v překladu Dominika Bárta. Uvádíme ve spolupráci s Nadací Olgy Tokarczuk.

18:30 AUTORSKÁ ČTENÍ LAUREÁTŮ CVB I

19:30 OSLAVA DESETI LET CENY VÁCLAVA BURIANA

Neformální setkání básníků, porotců, pořadatelů a diváků svérázného festivalu středoevropské poezie

SO 11 10 2025 CENTRAL (VSTUP VOLNÝ)

16:00 AUTORSKÁ ČTENÍ LAUREÁTŮ CVB II

17:00 BILANČNÍ DEBATA POROTY

KONCERT SO 11 10 2025

20:00 CENTRAL (VSTUPNÉ 250 Kč V PŘEDPRODEJI 300 Kč NA MÍSTĚ)

JURIJ ANDRUCHOVÝČ & KARBIDO (UA): RADIO NOC

Letošní Cena Václava Buriana vrcholí hvězdným koncertem proslulého ukrajinského spisovatele a básníka Jurije Andruchovyče a jeho polské kapely Karbido. Repertoár koncertu, který je vždy performancí svého druhu, tvoří fragmenty Andruchovyčova posledního románu Radio Noc.

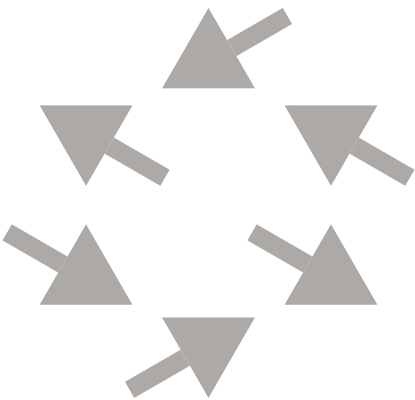
Ten vypráví příběh hudebníka, který na straně revoluce bojuje proti režimu. Po její porážce si v rámci hledání smyslu další existence v úkrytu otevře tajnou noční rozhlasovou stanici. Na pozadí příběhu se odehrává pandemie, klimatické protesty i ruská agrese, vše v době radikálního a definitivního být či nebýt.

Zofia Bałdyga (* 1987, Varšava) je básnířka, překladatelka a sociální pracovnice. Vydala čtyři básnické sbírky v polštině: Passe-partout (2006), Współgłoski (2010), Kto kupi tak małe kraje (2017) a Klimat kontynentalny (2021). V roce 2023 jí v nakladatelství Fra vyšla první česky psaná sbírka Poslední cestopisy (nominace na Literu za poezii). Vystudovala Jižní a západní slavistiku na Varšavské univerzitě. Studuje sociální práci na ETF UK. Překládá současnou českou a slovenskou poezii do polštiny (mj. Obcházení ostrova Milana Děžinského, Inventura Kamila Boušky, Z periferií Jany Bodnárové, antologie Sousedky – 10 českých básnířek a Sousedky – 10 slovenských básnířek). V roce 2021 získala cenu časopisu Literatura na Świecie v kategorii pro začínající překladatele. Žije v Praze.

PROGRAM

DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY 2025

ST 05 11 ČT 06 11	TRANSFORMATIONS OF SHOAH TRAUMA IN POST-2000 LITERATURES MEZINÁRODNÍ ODBORNÁ KONFERENCE MOZARTEUM (VSTUP VOLNÝ)	Jak se dědictví šoa odráží v dnešní světové literatuře? Mezinárodní konference v Olomouci představí pohledy badatelů z celého světa na to, jak se po roce 2000 proměňuje vyprávění o šoa – od nových literárních forem přes mezigenerační přenos traumatu až po etické otázky, které přináší zobrazování holokaustu v době digitálních médií. Diskuse proběhnou v angličtině a publikum z řad veřejnosti je srdečně vítáno.
	NEVER AGAIN?! PROGRAM PRO RODIČE A DĚTI OTEVŘENÝ ATELIÉR, 15:00 MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ (VSTUP VOLNÝ)	V Otevřeném ateliéru se opět bude dít něco nevidaného! Můžete se těšit na tvořivý program pro malé i velké, kde se představivosti meze nekladou a kde se otevírá prostor k rozšíření obzorů a nahlédnutí nejen do židovské kultury. Pro malé i velké objevitele jsme připravili i nový genealogický workshop, kde se dozví, co je třeba k vytvoření rodokmenu. Představíme dovednosti, které badatel potřebuje pro svou práci a dáme prostor k vytvoření vlastního rodopisného schématu. Co bylo dříve výsadou králů a vysoké šlechty, si nyní vyzkoušíte na vlastní kůži.
ČT 06 11	ZAHÁJENÍ FESTIVALU A AUTORSKÁ ČTENÍ LITERÁRNÍ SEKCE, 17:00 MOZARTEUM (VSTUP VOLNÝ)	V rámci autorských čtení vystoupí belgická spisovatelka a žurnalistka Margot Vanderstraeten, která bude číst v originále ze své knihy Mazzel tov (2017), a česká básnířka Anna Štičková, která představí svou sbírku Všude pak viděla husy (2024). Obě díla budou představena i v českém a anglickém překladu. Festival slavnostně otevřou zástupci pořádajících institucí Ivana Cahová (CJS UPOL), Alexandr Jeništa (MUO) a Petr Papoušek (ŽOO).
PÁ 07 11	MARIE BRUNOVÁ: DNY MÉHO ŽIVOTA PŘEDNÁŠKA, 17:00 MOZARTEUM, (VSTUP VOLNÝ)	Přednáška o biografickém románu Heleny Frischerové Dny mého života – Vzpomínky na GULAG (2017) a o románu Jiřího Weila Moskva – Hranice (1937), ve kterém se postava Heleny Frischerové rovněž objevuje. Přednáška je pomyslnou předmluvou k inscenaci Hella podle stejnojmenného románu Aleny Machoninové, kterou pro festival připravil režisér Tomáš Soldán.
	SODA FILMOVÁ SEKCE I., 19:00 CENTRAL	Příběh přeživší šoa Evy, která se v roce 1954 přistěhuje i s dcerou do izraelské dělnické čtvrti a je podezřelá z kolaborace. Snímek nabízí vhléd do komplikovaného postavení imigrantů přeživších šoa v rámci nově se utvářející společnosti mladého izraelského státu. Hlavní roli Shaloma Gottlieba ztvárnil Lior Raz, známý zejména ze seriálu Fauda. Izrael, 2028, r. Erez Tadmor, 96 min.
SO 08 11	ŽIDOVSKÉ STOPY V DÓMSKÉ ČTVRTI KOMENTOVANÁ VYCHÁZKA, 14:00 HOTEL PALÁC OLOMOUC	Kontextuální prohlídku půvabnou olomouckou čtvrtí pod katedrálou sv. Václava, provází Jan Jeništa.
	CENTRUM ŽIDOVSKÉ KULTURY ŠETEL BRNO & DIVADLO HUSA NA PROVÁZKU DIVADLO, 20:00 CENTRAL (VSTUPNÉ 300 / 200 Kč)	Definitivní odloučení talentovaných brněnských bratrů způsobila druhá světová válka. Skladatel Pavel zůstal v rodné zemi a později byl zavražděn v Osvětimi, kde vznikl tíživý epilog jeho hudebního díla. Herec Hugo emigroval a válku přežil. Ačkoli je ve veřejném prostoru jednoznačně známější jméno Huga, kromě rozmanitého hudebního díla zahrnujícího orchestrální a komorní skladby i scénickou a filmovou hudbu představuje osud Pavla Haase pozoruhodný životní příběh. V autorské divadelní inscenaci Noir Haas směřuje konfrontace slavné a polozapomenuté osobnosti od imaginativních obrazů na pomezí historické věrnosti a fikce až k autorskému dialogu s žánrem klasického životopisu. Režie: Jan Doležel, Justina Grecová, Karolína Mikulášková; Dramaturgie: Justina Grecová; Hudba: Ivan Acher; Výprava: Karolína Mikulášková.
NE 09 11	PO STOPÁCH PROSTĚJOVSKÝCH ŽIDOVSKÝCH PODNIKATELŮ, KOMENTOVANÁ VYCHÁZKA, 10:00 SLADOVNA CASTELLO 13:00 HŘBITOV	Komentovaná procházka po bývalém židovském ghettu v Prostějově se zaměří na průmyslový rozvoj města bude obsahovat i tematickou zastávku u rodného domu Heleny Frischerové a rodinné továrny Glassových ve Wolkerově ulici. Následuje komentovaná prohlídka nového židovského hřbitova v Prostějově za Brněnskou ulicí.
	FANIA LEWANDO A JEJÍ ŽIDOVSKÁ VEGETARIÁNSKÁ KUČAŘKA MOZARTEUM, 17:00	Hebraistky a jidišistky Karolína Kašeová a Alžběta Glancová představí svůj překlad vegetariánské košer kuchařky Fanii Lewando a nabídnou publiku k ochutnání několik pokrmů vlastnoručně připravených dle původních receptů.

Dny židovské kultury 2025 v Muzeu umění Olomouc začínají 5. listopadu a končí 15. listopadu. Festival tradičně pořádají Muzeum umění Olomouc, Centrum judaistických studií FF UP a Židovská obec Olomouc. Podtitul letošního ročníku zní Never Again?!

NE 09 11	NADĚJE BEZ HRANIC FILMOVÁ SEKCE II, 19:00 CENTRAL	Dokumentární snímek sleduje činnost lékařů izraelské polní nemocnice, kteří pomáhají ve válečném konfliktu na Ukrajině, z nichž mnozí jsou potomci přeživších šoa. Zdůrazňuje nejen přenos traumatu šoa na další generace, ale také promítání dějinné zkušenosti do současných geopolitických problémů. Hope Without Boundaries, Izrael, 2023, r. Itay Vered, 65 min.
PO 10 11	PŘEKROČIT HRANICE VÁLKY WORKSHOP S MEDITACÍ, 17:00 MOZARTEUM, (REZERVACE NUTNÁ)	Je válka skutečně lidskou přirozeností, jak se často tvrdí? Do jakých kulturních a myšlenkových vzorců válka tlačí lidský kolektiv? Jak můžeme překročit úroveň, na které války vznikají? Je konflikt dualitní realita jedinou realitou, kterou máme k dispozici? Jak můžeme napomoci řešení válečných konfliktů? Diskuzí a následnou meditací pro zájemce provázejí hebraistka a kulturoložka Terezie Dubinová a izraelská arteterapeutka a mírová aktivistka Miriam Turmalin.
	NASLOUCHAČ FILMOVÁ SEKCE III, 19.00 CENTRAL	Dokumentární snímek se zapojuje do současné globální diskuse o důležitosti uchování paměti holokaustu v kontextu migrace a postkoloniálních debat. Sleduje život a zejména terapeutickou praxi psychiatra a přeživšího šoa Dori Lauba, který stál u zrodu prvního videoarchivu svědectví o šoa, a jehož metoda naslouchání se promítla také do projektu Edut 710, zachycujícího výpovědi obětí a svědků teroristického útoku Hamásu na hudební festival Nova's EDM ze 7. října 2023. The Listener, Izrael, USA, 2025, režie Ohad Ufaz.
ÚT 11 11	JAKUB SZÁNTÓ ODBORNÁ SEKCE, 17:00 MOZARTEUM	Setkání s novinářem, reportérem a dlouholetým zahraničním zpravodajem České televize na Blízkém východě Jakubem Szántó nad jeho knižní novinkou Mezi mlýnskými kameny Gaza a její příběh.
	ZASE BUDEME TANČIT FILMOVÁ SEKCE IV, 19:00 CENTRAL	Dokumentární snímek se pokouší na základě autentických výpovědí svědků rekonstruovat průběh útoku ze dne 7. října 2023 na izraelský festival elektronické hudby Nova. We Will Dance Again, Izrael, 2024, režie Yariv Morez
ST 12 11	PURIMŠPÍL STUDENTSKÉ DIVADLO, 17:00 CENTRAL	Amatérské nastudování Purimšpílu v podání studentů a absolventů olomoucké judaistiky. Představení bude uvedeno krátkým vzhledem do historie i současnosti tohoto specifického druhu židovské dramatické tvorby v podání germanistky a jidišistky Marie Kappmann. Základ hry tvoří původní text Šmuela Bunina v překladu judaistky Magdaleny Lúdtke Farnesi.
	MI MARTEF KONCERT, 20:00 CENTRAL	Plzeňská kapela Mi Martef představí své hluboce lyrické a zároveň neotřelé zpracování židovských písní v jidiš.
ČT 13 11	IRENA KALHOUSOVÁ A ONDŘEJ KUNDRA ODBORNÁ SEKCE, 17:00 MOZARTEUM	Setkání s ředitelkou Herzlova centra izraelských studií a novinářem Respektu Ondřejem Kunderou, jejichž knižní rozhovor Izrael ve stínu 7. října vyšel v roce 2024.
PÁ 14 11	HELLA DIVADLO PREMIÉRA, 19:00 V TITULNÍ ROLI PETRA BUČKOVÁ CENTRAL	CENTRAL uvádí první dramatizaci poutavého a oceňovaného románu Hella současné české autorky Aleny Machoninové. Kniha rekonstruuje skutečný příběh Heleny Frischerové, jedné z mnoha obětí stalinistických čistek v Rusku, nevinné, která strávila deset let v gulagu na severu Ruska a bezmála devadesát let v souvětech, dopisech a fotografiích cizích autorů. V režii Tomáše Soldána se v origami jednoho silného lidského osudu představí herečka Petra Bučková.
SO 15 11	HAVDALA PROGRAM NA ŽIDOVSKÉ OBCI OLOMOUC (REZERVACE NUTNÁ), 17:00, ŽIDOVSKÁ OBEC OLOMOUC, KOMENSKÉHO 7	Festival symbolicky uzavře havdala – tradiční obřad zakončující šabat na Židovské obci Olomouc, přístupný veřejnosti.
	AŽ DO STO DVACETI LET POŠABATOVÝ VEČER PROGRAM NA ŽIDOVSKÉ OBCI OLOMOUC (REZERVACE NUTNÁ), ŽIDOVSKÁ OBEC OLOMOUC, KOMENSKÉHO 7	Fotograf Jindřich Buxbaum v dialogu s judaistou Danielem Soukupem představí knihu černobílých portrétů stoletých přeživších šoa z Čech, Moravy a Slovenska. Přípravovaná publikace zachycuje tváře patnácti seniorů, členů židovské komunity a jejich životní příběhy – jako svědectví paměti, vitality i zranitelnosti a jako výzvu k účtě a laskavosti vůči stárí a těm, kdo jsou odkázáni na rodinnou či komunitní pomoc.

PROGRAM

LOUTKOVÁ SEZÓNA

V CENTRALU

NE 23 11 2025
NEDOPEČENÝ
KOLÁČEK

LOUTKY BEZ HRANIC
16:00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

PO 24 11 – ST 26 11 2025
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Byla jednou jedna trouba a byl jednou jeden cukrář. Cukrář pek! v troubě vanilkové koláčky. Ale jeden koláček byl netrpělivý a utekl do světa dřív, než měl. Kudy se kutálel? Co se mu v tom světě přihodilo, že usedavě plakal sám a sám na konci světa? To se dozvíte ve vanilkové loutkové dopečené pohádce na motivy stejnojmenné knížky Dory Bouzkové s ilustracemi Aničky Duchaňové. Dora Bouzková byla nominována za výkon v představení na CENU THÁLIE 2020 v kategorii LOUTKOVÉ DIVADLO. Představení se stalo vítězem druhého ročníku mezinárodního festivalu loutkového divadla AMPLION 2021. vymyslela a hraje: Dora Bouzková | loutky a výprava: Bára Čechová 3+ 45 MIN 150 Kč

NE 14 12 2025
ZPÁTKY DO
BETLÉMA

DIVADLO PAVLA ŠMÍDA A VOJTÝ VRTKA
16 00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

PO 15 12 – ST 17 12 2025
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Kejklíř Vojtěch se po letech setká se svým panem učitelem. Nenadálé shledání přivede dva osamělé umělce ke společné cestě do Betléma. Podle taháku a ze srdce nám zahrají prastarý příběh o narození Ježíška. hrají: Pavel Šmíd, Vojtěch Vrtek | režie: Stanislava Kočvarová | scéna: Simonetta Šmídová | loutky: Jan Růžička 3+ 45 MIN 150 Kč

NE 25 01 2026
VELKÝ PÁN

DIVADLO b
16:00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

PO 26 01 2026
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Nové představení Divadla b *Velký pán* navazuje na věhlasný filmový a divadelní projekt *Malý pán*. Na scénu se vrací padouch Drzý zmetek a velký *Malý pán* se svou milou Majolenkou. Ačkoli se na první pohled zdá, že zlo má opravdu navrch, odvaha, síla, přátelství a láska zvítězí a vše dobře dopadne. scénografie, technologie, hudba a hrají: Radek Beran, René Krupanský loutky: František Antonín Skála, Mikuláš Adamovský, Václav Krčál, Jiří Bareš 3+ 45 MIN 150 Kč

NE 08 02 2026
KOCOUR
V BOTÁCH

BUCHTY A LOUTKY
16:00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

PO 09 02 – ST 11 02 2026
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Pohádka na motivy knihy Charlese Perraulta. Žili byli tři bratři a tatínek jim nechal dědictví. Nejstarší syn dostal mlýn, prostřední peníze a nejmladší? Na toho zbyl jen kocour! Jen obyčejný kocour? Ne tak docela, obyčejný nebyl, on totiž mluvil! A ledacos také vymyslel a zařídil, třeba i princeznu! Nevěříte? Tak se přijďte podívat! střídavě hrají: Zuzana Bruknerová, Vít Brukner, Radek Beran, Marek Bečka, Lukáš Valiska režie: Buchty a loutky pod vedením Marka Bečky | dramaturgie: Buchty a loutky pod vedením Kateřiny Schwarzové | výprava: Robert Smolík | výroba loutek: Tereza Magnan, Štěpán Pěnka hudba: Vít Brukner 3+ 45 MIN 150 Kč

Loutková představení pro děti neodmyslitelně patří k CENTRALU. Tentokrát se děti a jejich rodiče mohou těšit kupříkladu na Loutky bez hranic, Buchty a Loutky, Toy Machine i Divadlo Víti Marčíka.

NE 08 03 2026
JAK SLON
DOSTAL
CHOBOT

TOY MACHINE
16:00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

ČT 12 03 2026
MYSTERIUM
SVĚTLA

DIVADLO VÍTI MARČÍKA
20:00 CENTRAL

NE 12 04 2026
DVĚ POHÁDKY
V LESE

LOUTKY BEZ HRANIC
16:00 CENTRAL
Představení pro veřejnost

PO 09 03 – ST 11 03 2026
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Pohádkový příběh na motivy Josepha R. Kiplinga vypráví o malém zvědavém slůněti a o tom, jak sloni k chobotu přišli. Za dávných časů žilo zvědavé slůně, které se stále na něco ptalo. Jednou se slůně zeptalo: „Co mívá krokodýl k obědu?“ „Víš co, běž se ho zeptat samol!“ odpověděla mu unavená zvířátka. A tak se slůně vydalo na dobrodružnou cestu napříč celou Afrikou.
připravil a hraje: Tomáš Béhal | scéna a loutky: Tomáš Béhal, Pavel Heřmann
3+
45 MIN
150 Kč

Proč jsme tady? Proč vznikl vesmír? Existuje vůbec náhoda? Anebo je všechno právě náhoda? Mysterium světla je o Velké noci a o hledání Krista vzkříšeného, o hledání vlastní identity. „Jako dítě jsem se bál tmy, dokonce noci. Báť jsem se, že když se probudím, nic nevidím. Lépe řečeno, že uvidím NIC, jen TMU. Táta mi dal baterku, abych se nebál. A děda mi ji vzal, abych se bát přestal.“
scénář: Pašije podle Jana a texty Vítězslava Marčíka
hudba: lidová a tvorba rodiny Marčíkových | režie: Vítězslav Marčík a kolektiv
hrají: Eva, Jaroslav a Vítězslav st. Marčíkovi
12+
50 MIN
350 Kč

PO 13 04 – ST 15 04 2026
8:30 A 10:00 CENTRAL
Představení pro MŠ a nižší ročníky ZŠ (v případě volných míst rádi vyhovíme zájemcům, kteří nestihli nedělní představení)

Byl jednou jeden les a v něm stály dvě chaloupky. V jedné bydlí hodná babička, která má dnes svátek. V druhé bydlí zlá bába, která se pořád mračí. A v lese se také nachází Červená karkulka, hladový vlk, bystrý hajný a ztracení sourozenci Jeníček a Mařenka. A tak se v lese mohou odehrát dvě známé pohádky „O Červené karkulce“ a „O perníkové chaloupce“. Ale protože jsme v jednom lese, pohádky se tu tak trochu potkají a může přijít překvapivý konec. To si ovšem musíte počkat, až zazvoní pohádkový zvonec.
vymysleli a hrají: Dora Bouzková, Lukáš Bouzek | loutky a výprava: Bára Čechová
3+
45 MIN
150 Kč

DAS FILMFEST

FESTIVAL NĚMECKOJAZYČNÝCH FILMŮ NABÍDNE V OLOMOUCI HISTORICKÁ DRAMATA I KOMEDII

Listopadovou nabídku CENTRALU odstartuje v listopadu Das Filmfest, přehlídka filmových snímků z Německa, Rakouska a Švýcarska. Nabídka je žánrově neobyčejně pestrá: od historických dramát k výročí konce 2. světové války a současného švýcarského indie filmu, přes aktuální dokument o složitosti imigračního procesu až po současnou odlehčenou komedii. Festival, který se ve spolupráci s pražským Goethe Institutem koná také v Praze, Brně a Ústí nad Labem, nabídne také školní projekce.

SO 01 11 2025 VLASTIZRÁDCE

19:00 CENTRAL
Landesverräter, CH/DE
2024, 112 min. / R: Michael
Krummenacher

Švýcarsko, 1942. Ernst Schrämlí, outsider toužící po lepším životě v Německu, padne do pastí nacistického špiona. V atmosféře strachu a bídy se odvíjí příběh o zradě, manipulaci a touze po uznání. Film podle skutečných událostí odhaluje jizvy, které válka zanechává, i úskalí švýcarské neutrality.

PO 03 11 2025 PÁV

19:00 CENTRAL
Pfau – Bin ich echt?, AT/DE
2024, 102 min. / Bernhard
Wenger

Přejete si kultivovaného přítele? Chcete předvést obchodním partnerům dokonalého syna? Chcete se naučit hádat? Žádný problém. Třicátník Matthias dokáže být kýmkoli. A to je právě problém. Ztrácí se ve svých rolích a přestává být sám sebou. Najde ještě cestu zpátky ke svému skutečnému já?

ÚT 04 11 2025 OSTROV AMRUM

19:00 CENTRAL
Amrum, DE 2025, 100 min. / R:
Fatih Akin

Ostrov Amrum, rok 1945: Dvanáctiletý chlapec Nanning pomáhá své matce v posledních dnech války lovit ryby nebo prací na poli. Navzdory těžkostem působí život na ostrově téměř jako ráj. S dlouho očekávaným mírem se však ocitá tváří v tvář dosud neznámým problémům a postupně odhaluje temná rodinná tajemství.

ST 05 11 2025 JEŠTĚ TO Z NICH NEDĚLÁ LIPICÁNY

19:00 CENTRAL
Noch lange keine Lipizzaner, AT 2025, 92 min. / R: Olga
Kosanović

„Když v jízdárně Hofburgu kočka vrhne mladé, ještě to z nich nedělá lipicány.“ Takto kdosi na internetu okomentoval medializovaný případ režisérky Kosanović. Narodila se v Rakousku, vyrostla v Rakousku, ale občanství stále nemá. Svízný dokument o identitě a legislativě, která společnost rozděluje na „nás“ a „ty druhé“.

NE 02 11 2025 FLEK

19:00 CENTRAL
Der Fleck, DE/CH 2024, 94 min.
/ R: Willy Hans

Po útěku z tělocviku se sedmnáctiletý Simon ocitá na břehu řeky spolu s partou apatických mladých lidí. Teprve když se objeví Marie a oba jsou nečekanou událostí katapultováni do nedalekého lesa, uniknou letargii a ocitnou se v mezisvětě zakleté říční krajiny.

RESTAUROVÁNÍ LASEROVÉ ČIŠTĚNÍ JE KE KAMENI, ZE KTERÉHO JE SLOUP NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE POSTAVENÝ, NEJŠETRNEJŠÍ

Barokní monument – Sloup Nejsvětější Trojice – stojící na olomouckém Horním náměstí prochází dlouhým a náročným restaurováním. „Jsme za polovinou a v září 2026 bychom měli mít hotovo,“ říká sochař René Tikal, jenž vede tým restaurátorů. Podílel se také na předchozích opravách, které probíhaly v letech 2000 a 2001. Letos si také připomínáme 25 let od zapsání Sloupu na seznam památek UNESCO.

Jak dnes vzpomínáte na tehdejší restaurování sloupu?

V té době jsem přišel do Olomouce, byl jsem čerstvě po škole a pracovali jsme na obnově Edelmannaova paláce. Sloup se tedy restauroval ve stejné době, takže jsme měli možnost vše sledovat zpovzdálí. Když vidím tehdejší práci po pětadvaceti letech, musím uznat, že Sloup byl zrestaurován velice dobře. Například restaurátor Ivan Houska, který pracoval na kovové sochařské výzdobě na vrcholu sloupu, odvedl naprosto perfektní práci, na níž dnes navazujeme.

Co je letos jiného?

Vývoj jde ukrutnými kroky kupředu. Změnila se technologie, změnily se materiály, změnily se laboratorní průzkumy a samotný přístup k restaurování. Vše je dnes daleko sofistikovanější, podrobnější a důkladnější. Ať už jde o průzkumy barevných úprav na povrchu kamene nebo obsah vodorozpustných solí a podobně. Provádíme ultrazvukovou transmisí, s níž zkoumáme propojení kovových plastik s kamenem a vzniklé defekty způsobené stářím materiálu. Zkrátka to, co předchází samotnému restaurování, je získání co nejvíce relevantních informací použitelných při záchraně památky.

Jak pokročily technologie při samotném restaurování?

Zřejmě největší změna nastala při volbě způsobu čištění kamene. Věděli jsme z předchozích restaurátorských zásahů a laboratorních zkoušek, že kámen obsahuje celou řadu vodorozpustných látek, které by mokrá cesta čištění nastartovala a způsobila transport na povrch kamene. Proto jsme nechtěli kámen zbytečně namáčet a hledali metodu založenou na suchém čištění. Každý restaurátorský zásah zanechává na kameni stopu, která souvisí s použitými materiály a technologickými procesy. Některé předchozí restaurátorské postupy se zaměřovaly na odstranění historických povrchových úprav (barevné povrchové vrstvy) pomocí silných alkálií, jako jsou louhy. Mobilizace těchto látek se na povrchu kamene projevuje ve formě rezavých skvrn, které především narušují výsledný estetický dojem.

Na Sloupu byly použity dva druhy kamene: samotná architektonická stavba je z miletínského pískovce a sochy mladějovského. V obou případech jde o velmi kvalitní, jemnozrnné křemenné pískovce. Ze zkoušek, které jsme provedli, nám vyšlo, že nejšetrnější metodou je čištění laserem. Na začátku jsme o tom nebyli úplně přesvědčeni, ale právě detailní laboratorní zkoušky jasně ukázaly, že použití laseru bude tou nejlepší cestou.

Je čištění laserem novinka?

Laser byl v minulých letech zkoušen a použit, ale nikdy to nebylo v takovém rozsahu jako nyní.

↑ Čištění laserem, světloňoš

↓ Postup čištění laserem, reliéf sv. Petra

↓ Hlava Panny Marie. Měděný plášť s nerovnoměrně degradovanou vrstvou žárového zlacení.

Ono to není nejlevnější zařízení – stojí přes milion korun a restaurátor se s ním musí naučit pracovat. Prvně jsem viděl použití laseru ve Veroně na travertinu, kde ho opakovaně při čištění použili. Tam jsem zjišťoval, jak funguje, jak se ovládá, jaký je výsledek a jaká jsou rizika. Není to tak, že by práce s laserem byla jednodušší než jiné postupy čištění. I tady platí, že restaurátor musí přesně vědět, co dělá a pracovat s laserem tak, aby nedošlo k poškození památky.

Jak je to s restaurováním dalších prvků?

Kovové prvky čistíme chemicky, odstraňujeme veškerou druhotnou povrchovou úpravu – dožilé konzervace, vosky, laky, sekundární náhražky zlacení. Některé části demontujeme a čistíme v ateliéru, například svatozář či Holubici. Obě kovová sousoší byla vytepána z měděného plechu upraveného žárovým zlacením, což je unikátní metoda, která se dnes již nepoužívá. Jde ovšem zároveň o technologii, která je nejtrvanlivější, což je patrné také na rozsahu dochování originálního zlacení na Sloupu. Stejně jako při minulém restaurování proto zlacený povrch obou sousoší po očištění a konzervaci pouze retušujeme.

Kromě toho monitorujeme horní hlavici, na níž je osazeno vrcholové sousoší Nejsvětější Trojice. Je na několika místech roztržená a my celý rok tyto praskliny měříme a zaznamenáváme jejich pohyb. V říjnu monitoring končí, teprve pak bude možné vyhodnotit, jaký bude zvolen další postup. Zatím to vypadá, že změny jsou minimální, takže nehrozí, že by se hlavice nebo její části samovolně uvolnily.

Kdy restaurování končí a jak dlouho vydrží?

Jsme za polovinou, v září 2026 by mělo být všechno hotové. Trvanlivost restaurátorského zásahu závisí především na údržbě památky, ta je naprosto zásadní. Každých pět let by se měl Sloup monitorovat a vyhodnotit případné změny a s nimi pracovat. Tato průběžná péče ušetří městu peníze a zároveň prodlouží životnost památky. Takže dnes nemohu říci, zda další restaurování proběhne zase za pětadvacet let nebo později.

Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci patří mezi nejvýznamnější barokní památky svého druhu v Evropě, a to nejen kolosálními rozměry své architektury, ale také bohatstvím a kvalitou sochařské výzdoby. Počátky jeho stavby se váží k zažehnání poslední velké morové epidemie v roce 1716, dobudován byl však teprve v roce 1754, kdy jej za účasti císařského páru Marie Terezie a Františka Štěpána Lotrinského slavnostně posvětil olomoucký biskup Ferdinand Julius Troyer. V průběhu stavby se původní protimorová koncepce výzdoby památky proměnila a vykrystalizovala v oslavu triumfu katolické církve a křesťanských tradic města. Jako dílo mimořádného významu byl Sloup Nejsvětější Trojice v roce 2000 zařazen na seznam památek světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. ●

POSLEDNÍ KVĚTY STŘEDOVĚKU ANEB JAK SVĚT PŘED ČTVRT STOLETÍM OBJEVIL STARÉ UMĚNÍ MORAVY A SLEZSKA

κ Výstava „Od gotiky k renesanci – Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550“ v Muzeu umění Olomouc.

Čtvrtstoletí uplyne 23. listopadu od zahájení výstavy *Ultimi fiori del Medioevo. Dal Gotico al Rinascimento in Moravia e nella Silesia*, která se konala na přelomu let 2000 a 2001 v exkluzivním prostředí perly římské renesanční architektury – Benátského paláce (Palazzo Venezia) na úpatí Kapitolu. V dnešní době velkoprodukčních výstav, které migrují po celé planetě se možná takové připomenutí jeví jako banální, ale ve své době mělo nesmírnou závažnost. Pro Muzeum umění Olomouc to dodnes představuje výstavní projekt, který pomohl výrazně posílit jeho značku.

Vedle toho výstava patřila i k těm, jež formativně utvrzovaly i dovnitř status muzea jako specifické, sebevědomé (nikoliv ale namyšlené) instituce. Instituce, která je garantem odbornosti a která se jen tak něčeho nezalekne. V pozadí expozice, její přípravy a prezentace současně již tehdy rezonovalo ustavení nového Arcidiecézního muzea Olomouc (v roce 1998). To sice muselo ještě několik let čekat na své otevření, přesto se v římské výstavě zrcadlil jeho budoucí program zaměřený na systematickou a odbornou prezentaci starého a nábožensky (duchovně) orientovaného výtvarného umění.

Výstava tvořila svébytný podíl České republiky na tzv. Velkém jubileu 2000 (Il Grande Giubileo del 2000), které vedle řady kulturních akcí představovalo významnou událost v rámci katolické církve, jež není spojena s ničím menším, než je spása lidských duší. Toto Jubileum ohlásil papež Jan Pavel II. a není bez zajímavosti, že současně oznámil přípravu dalšího, které se konalo právě v letošním roce.

KULTURNÍ ŠOK ZE ZEMĚ BARBARŮ

Podobně jako papež a kardinálové otevírají Svatý rok spektakulárně prolomením zazděných dveří čtyř hlavních římských bazilik, tak se podobně v Římě v listopadu 2000 otevřel Itálii svět výtvarné kultury střední Evropy, Moravy a Slezska, na přelomu středověku a raného novověku.

Umělecká díla pozdního středověku a rané renesance představovala doslova *crème de la crème* umění 15. a 16. století a ve vybraných exponátech přinášela nejen atraktivní ukázky umění, ale i myšlení a kultury této

↑ Zahájení výstavy *Od gotiky k renesanci* v roce 1999 v Muzeu umění Olomouc. Zleva: kurátor Michal Soukup, autor výstavního projektu Ivo Hlobil a člen vědeckého týmu Bohumil Samek u gotické Šternberské madony, mistrovského díla krásného slohu.

vzdálené země. Pro některé pozorovatele to byl dle dobových svědectví doslova šok. Obraz této kultury ukazoval totiž zcela jinou kulturní úroveň, než jakou se snažil kriticky tlumočit v polovině 15. století ve své Historii české italský humanista Enea Silvio Piccolomini (1405–1464, od roku 1458 jako papež Pius II.) s despektem hodnotící husitské české země jako zaostalou zemi barbarů.

Výstava *Ultimi fiori* namísto toho ukázala skutečně reprezentativní výběr skvostů zdejší výtvarné kultury od sochařství, deskové i knižní malby, přes umělecké řemeslo až po archeologické nálezy. Návštěvníci v prostorách Palazzo Venezia, rovněž z 15. století, tak mohli sledovat zcela jiný umělecký svět, nezpochybnitelný svou kvalitou a rozmanitostí. Od Šternberské madony po olomouckou Olivetskou horu, od tzv. Rajhradského oltáře po Cranachovy kroměřížské malby, luxusní iluminované rukopisy, honosné zlatnické práce monstrancí až po krbové kachle, sklenice a ložické poháry. Jednou z perel expozice byla tzv. Augustinova miska z roku 1508, luxusní zlatá nádoba spojená se středoevropskou kulturou humanismu. Její jedinečná výzdoba v podobě 22 starověkých římských mincí na této výstavě rezonovala zvláště osobitě. Tento exponát byl přitom nelehce získán z drážďanských sbírek Grünes Gewölbe díky intervenci Ladislava Daniela, který byl prvním vedoucím Arcidiecézního muzea Olomouc.

Taková reprezentativní přehlídka byla umožněna jen díky nezměrnému úsilí hlavních protagonistů – především autora koncepce Ivo Hlobila a ze strany produkce a organizace Muzea umění Olomouc klíčovou roli sehrála podpora ředitele Pavla Zatloukala a hlavního koordinátora Michala Soukupa, ale samozřejmě řady dalších.

KULTURNÍ DIPLOMACIE

Římskou výstavu lze chápat i jako exkluzivní ukázkou kulturní diplomacie potřebně propagující Českou republiku po roce 1989. Výraznou podporu výstava získala již záhy u výrazné osobnosti římského kulturního prostředí prof. Claudia Strinatiho, inspektora římské Soprintendenza per i Beni artistici e storici del Lazio, který měl možnost řadu vystavených uměleckých děl poznat osobně na Moravě. Nepřekvapí také, že římská expozice měla vysokou

VÝSTAVA ULTIMI FIORI UKÁZALA, ŽE MORAVA A SLEZSKO NEBYLY PERIFERIÍ, ALE TRANZITNÍM PROSTOREM – Z PODSTATY INTERNACIONÁLNÍM A OTEVŘENÝM.

↑ Ústřední sál opavské části výstavy Od gotiky k renesanci ve Slezském zemském muzeu.

↓ Brněnská část výstavy Od gotiky k renesanci v Místodržitelském paláci Moravské galerie.

politickou podporu – konala se pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla, prezidenta Itálie Carla Azeglia Ciampiho a patronát poskytli kardinál Angelo Sodano, státní sekretář Vatikánu a kardinál Rofer Etchegaray, prezident výboru Velkého jubilea.

Vernisáž ve starobylém kostele San Marci při Palazzo Venezia se zúčastnil apoštolský nuncius v České republice arcibiskup Giovanni kardinál Coppa, pražský arcibiskup Miloslav kardinál Vlk, olomoucký arcibiskup Jan Graubner a rovněž velvyslanec České republiky u Svatého stolce Martin Stropnický. Ohlas výstavy byl tehdy značný mezi odborným publikem, ale také v italském tisku.

OBJEV ZAPOMENUTÉ KRAJINY

Výstava Ultimi fiori se ovšem neobjevila z čistého nebe. Představovala kondenzovanou verzi významného výstavního projektu Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550, která se v konala od října 1999 do března 2000 současně ve třech moravských muzejních institucích – v Muzeu umění Olomouc, Moravské galerii v Brně a ve Slezském zemském muzeu v Opavě.

Tyto výstavy byly vyvrcholením čtyřletého badatelského projektu, který zaštiťoval již zmiňovaný Ivo Hlobil (1942–2021), medievista, historik umění a památkář, jehož erudice i elán se staly zárukou úspěšného zvládnutí tohoto projektu, jehož se účastnilo na sto odborných spolupracovníků. Na jeho konci nebyla jen trojice na svou dobu nezvykle náročných a komplexních výstav s opulentními čtyřmi svazky publikací, ale především objev zapomenuté krajiny výtvarné kultury 15. a 16. století na Moravě a ve Slezsku. Její terén byl sice tušen, ale zdaleka ne prozkoumán. Tradice tohoto komplexního výzkumu přitom sahá až k osobnosti Alberta Kutala (1904–1976), mezinárodně uznávaného znalce středověkého umění, na jehož výzkumy Ivo Hlobil vědomě a s velkým respektem navazoval. Díky týmové práci desítek specialistů z různých historických oborů se podařilo na výstavách a v knihách ukázat pozoruhodnou a kvetoucí výtvarnou kulturu, která se neodehrávala na žádné periferii. Naopak specificky tranzitní prostor Moravy definoval umění této oblasti jako

OD ŠTERNBERSKÉ MADONY PO AUGUSTINOVU MISKU – CRÈME DE LA CRÈME UMĚNÍ 15. A 16. STOLETÍ V PALAZZO VENEZIA ŠOKOVALO ŘÍM.

z podstaty internacionální, otevřené jiným uměleckým centrům, a tvořící specifický dialekt vizuální kultury na pomezí gotiky a renesance. Ukázalo se přitom, jak tenká hranice mezi těmito zdánlivě protichůdnými světy uměleckých stylů byla.

VÝSTAVA REZONUJE DODNES NEJEN VE VZPOMÍNKÁCH

Moravské výstavy z roku 1999 splatily dluh dlouho systematicky nezkoumané umělecké kultuře tohoto území. Z hlediska badatelské perspektivy územně vymezeného „uměleckého problému“ navazovaly na dřívější mapování výtvarné kultury středověku v konkrétních regionech (např. ve výstavě a katalogu Jihočeská pozdní gotika 1450–1530 v Alšově jihočeské galerii či Gotika v západních Čechách (1230–1530) v Národní galerii v Praze).

V nedávné době v tom pokračovaly výstavní projekty a publikace jako *Bez hranic: Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí* z roku 2015 nebo o rok později *Ars Montana: Umělecký a kulturní transfer v otevřeném prostoru česko-saského Krušnohoří na prahu raného novověku*. K vidění byly i úžeji vymezené výstavy – v roce 2013 šlo o *Gotické umění na Ústecku* a v následujícím roce *Gotické umění na Děčínsku*.

Jedním z posledních je komplexní badatelský, výstavní a publikační projekt *Uprostřed Koruny české: gotické a raně renesanční umění východních Čech 1250–1550 z přelomu let 2019 a 2020*, za nímž stál rovněž jako hlavní hybatel Ivo Hlobil. Pro něj byla tato výstava v Hradci Králové i publikace bezpochyby završením jeho odborného působení, tvořící v podstatě oblouk sahající k výstavám moravské gotiky v roce 1999.

I tato výstava, podobně jako projekt moravské gotiky s vyvrcholením v římské prezentaci *Ultimi fiori*, ukázala, jak osobitě lze výtvarnou kulturu zkoumat a prezentovat. Jako výlučný fenomén, přesto však neuzavřený, ale otevřený svými vztahy a svou pestrou podobou tvořící barvitý odstín globálních dějin umění.

Rezonance této výstavy trvá – jak z hlediska odborné veřejnosti, tak z hlediska identity Muzea umění Olomouc, a zvláště odborného působení Arcidiecézního muzea Olomouc. Pro něj i pro zahraniční partnery se stala dokladem, že

muzeum je připraveno řešit na vysoké odborné úrovni i velmi náročné a komplikované výstavní projekty. I po 25 letech tak nemusí být výstava jen nostalgickou vzpomínkou (jako u pamětníka – autora těchto řádků), ale snad i jistým symbolem a vzorem. To se však netýká jen profesionality domácích specialistů a instituce muzea, ale primárně snad může toto výročí upomínat na nezměrné nadšení a energii konkrétních osob, jejichž bedra byla schopna, a ochotna takovou zátěž nést. ●

VÝSTAVA REZONUJE I PO 25 LETECH – JAKO SYMBOL, VZOR A DOKLAD NEZMĚRNÉ ENERGIE KONKRÉTNÍCH OSOBNOSTÍ.

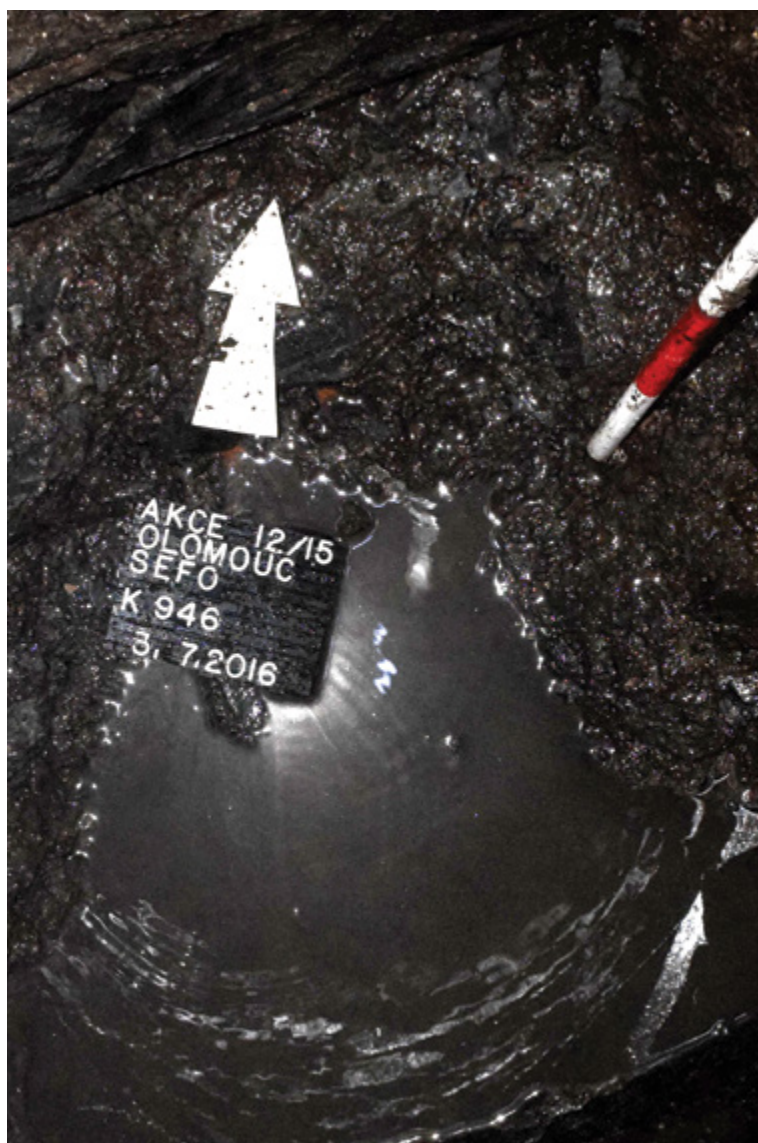

↙ ↑ ↓ Palazzo di Venezia v Římě s moravsko-slezským výstavním projektem *Ultimi fiori del Medioevo*.

Fotoreprodukce použité v tomto článku pocházejí z publikace *Od gotiky k renesanci* (MUO, 2002).

V PROLUCE STŘEDOEVROPSKÉHO FÓRA NAŠLI ARCHEOLOGOVÉ STUDNU I JÁMY ZE STARŠÍ DOBY BRONZOVÉ

Třináct metrů hlubokou středověkou studnu objevili archeologové v proluce SEFO. NPÚ

Za ohradou v Denisově ulici dokončili archeologové průzkum související s výstavbou Středoevropského fóra (SEFO). „V průběhu několika let jsme našli depot železných hřiven, předběžně jsme jej zařadilo do 10. století. Objevil se zde i unikátní kolínský denár Oty III., což je mimořádně vzácný doklad raně středověkého osídlení Olomouce,“ nastínil Richard Zatloukal, vedoucího oddělení archeologických výzkumů olomoucké pobočky Národního památkového ústavu.

Jak výzkum probíhal?

Poslední část archeologického výzkumu probíhala v souvislosti s plánovanou stavbou SEFO od prosince 2022 do září 2025. Uskutěčnilo jej olomoucké pracoviště Národního památkového ústavu ve spolupráci s konsorciem Archaia. Nejednalo se o kontinuální terénní práci, ale každý rok byl výzkum přerušen přes zimu a pokračoval od jara. Archeologický výzkum byl od začátku plánován jako víceletý záchranný výzkum, který se prováděl postupně podle toho, jak byla uvolňována plocha určená pro budoucí stavbu. Bylo to dáno skutečností, že část plochy sloužila jako zázemí pro generálního dodavatele pro rekonstrukci CENTRALU, který je součástí Muzea umění Olomouc.

Objevily se v průběhu nějaké komplikace?

Práce probíhaly ve fázích – část plochy byla dlouho využívána jako stavební dvůr dodavatele stavby pro Muzeum umění Olomouc, takže archeologové se k ní dostali až později, což možná vyvolávalo dojem, že výzkum „zdržuje“ budoucí stavbu. Nešlo ovšem o zdržení proti plánu, ale o předem známý postup – nejdřív dokončit dostupné části, pak pokračovat podle vyklizení dalšího prostoru určeného pro stavbu SEFO.

Jak hluboko – v metrech i v čase – jste se dostali?

Nejhluběji jsme se dostali v srpnu 2015 při předchozím výzkumu, kdy jsme objevili studnu (označenou č. 946), která má kruhový půdorys o vnitřním průměru zhruba 1,20 metru a hloubku kolem 13,10 metru. Z této studny jsme vyzvedli dřevěné borovicové sací potrubí o délce cca 4 metrů, zřejmě z roku 1819, spojované železnými spojkami. Zásyp studny vytěžili červenci 2016 členové České speleologické společnosti ze základní organizace 6-15 „Holštejnská“. Studna byla zasypána někdy v závěru 19. století, pravděpodobně po vybudování městského vodovodu, ale určitě se jedná o původně středověký zdroj vody.

Časově nejvzdálenější období, které jsme dosud zjistili, byly zásobnicové jámy věteřovské skupiny ze závěru starší doby bronzové, tedy přibližně do období 1600–1450 př. n. l. Patří do tzv. věteřovsko-maďarovské kultury, která se rozvíjela na Moravě, v Čechách, jihozápadním Slovensku a Dolním Rakousku. Tato archeologická kultura spadá do tzv. protourbánního horizontu – období, kdy se ve střední Evropě objevují opevněná výšinná sídliště s centrální funkcí a dálkovými kontakty, což vzdáleně připomíná středomořské civilizace (Mínojcí, Mykéncí).

Narazili jste na něco nečekaného a překvapivého?

Z hlediska nálezů to byl asi objev depotu železných sekerovitých hřiven (polotovary i platidlo)

v počtu šesti kusů. Nález je předběžně datován do 10. století, ale nepodařilo se zjistit tvar objektu, do kterého byly uloženy. Předpokládáme, že tento objekt narušila stavba severní zdi sklepa domu na parcele číslo 456 a hřivny byly pohozeny jako nepotřebný šrot do výkopu pro tuto zeď. V roce 2015 se podařilo objevit unikátní kolínský denár Oty III. (980–1002), což je mimořádně vzácný doklad raně středověkého osídlení Olomouce. Ve stejném roce bylo objeveno koryto malé vodoteče, která pramenila někde v oblasti návrší sv. Michala a protékala přes dnešní proluku. Z hlediska geomorfologického se jedná o mimořádně důležitý nález. Tyto hmotné důkazy ukazují, že lokalita byla intenzivně osídlena od raného středověku (resp. starší doby bronzové) až po novověk. Výzkum tak poskytuje cenné informace o životě v historickém jádru Olomouce – od pohřebních praktik, přes zásobování vodou, až po každodenní život měšťanů.

Co teď bude s nálezy?

Již v terénu všechno rozdělujeme do několika skupin: kovové předměty jdou do naší konzervátorské dílny, kde jsou ošetřeny a nakonzervovány. Podobné je to s dřevěnými artefakty nebo předměty z kombinovaných materiálů. Například železný nůž může mít kostěné nebo dřevěné střenky spojené s čepelí pomocí nýtů z barevného kovu nebo železa.

Do konzervátorské dílny směřují rovněž skleněné nádoby, zpravidla ve velmi fragmentárním stavu, dále kůže nebo textil. Hlavní část nálezového fondu tvoří keramika a kosti, které je potřeba nejprve umýt a poté inventarizovat. Vzhledem k počtu nálezů je to proces, který potrvá nějakou dobu, ale musí být hotový do tří let po ukončení terénních prací.

Některé z nálezů mohli zájemci vidět i na nedávno skončené výstavě Město na třech pahorcích v Arcidiecézním muzeu. Budou také součástí katalogu, jehož vydání se připravuje v nejbližších týdnech. ●

FOTOREPORT

1

2

3

1 V srpnu skončila v Galerii Arcidiecézního muzea Olomouc hojně navštěvovaná výstava Město na třech pahorcích. Zájemci se mohli poprvé na jednom místě seznámit s těmi nejlepšími archeologickými nálezy z Olomouce. O vysoké návštěvnosti svědčily i zcela vyprodané komentované prohlídky, které vedla kurátorka Jana Hrbáčová.

2 Dny evropského dědictví tradičně přilákaly do Muzea umění Olomouc stovky návštěvníků. Do Arcidiecézního muzea zavítalo 1058 lidí, výstavy v Muzeu moderního umění si nenechalo ujít 742 návštěvníků. Vedle komentovaných prohlídek připravilo edukační oddělení také pracovní listy, které bavily zejména děti.

3 Dny evropského dědictví také byly pro návštěvníky poslední možností, kdy mohli zhlédnout velkou retrospektivní výstavu děl Milana Dobeše. Díla světově uznávaného tvůrce kinetického a konstruktivistického umění si nenechalo ujít přes 8000 návštěvníků.

Na konci srpna skončila v Arcidiecézním muzeu Olomouc archeologická výstava Město na třech pahorcích, která se těšila mimořádnému zájmu návštěvníků. Stovky lidí zamířily do muzea na Dny evropského dědictví, na kterých jsme se loučili s retrospektivní výstavou děl Milana Dobeše. Divadelní A studio Rubín do CENTRALU přivezlo svou Istanbulskou úmluvu a my jsme na pražský GHMP Art Book Fair přivezli své knihy.

4

5

6

4 Olomouc si letos připomíná 25 let od zapsání Sloupu Nejsvětější Trojice na seznam památek UNESCO. Odborný seminář týkající se restaurování historických památek byl jednou z akcí, která tuto významnou událost připomněla. Konal se v Mozarteu Arcidiecézního muzea a mezi přednášejícími byla i kurátorka Muzea umění Olomouc Helena Zápalková.

5 CENTRAL v rámci Epilogu Divadelní Florý hostí minipřehlídku inscenací pražského divadelního souboru A studio Rubín. Jako první byla na řadě Istanbulská úmluva dramaticky a režisérky Barbary Herz. Dokumentární sonda do osobních strachů a neřešené nerovnosti ústící v násilí.

6 Také letos se Muzeum umění Olomouc vypravilo na GHMP Art Book Fair, kde v krásném prostředí zámku Troja představilo své publikace o umění. Na tomto knižním veletrhu, který se zaměřuje na publikace o umění, se letos představilo více než 100 nakladatelů mimo jiné z Německa, Rumunska, Turecka, Ukrajiny, Kanady či Jižní Koreje.

EDUKACE V RYTMU SVĚTLA A BAREV: MUZEJNÍ KUFŘÍK K VÝSTAVĚ MILANA DOBEŠE

K výstavě Milan Dobeš. Oslava barvy, světla a pohybu připravila edukátorka Denisa Tessenyí již třetí kreativní muzejní kufřík, který si okamžitě získal malé i velké návštěvníky. Obsahoval sadu samoobslužných pracovních listů, materiálů a originálních pomůcek. Aktivita vedly k objevování principů op-artu, rytmu a netradičních barevných kompozic a nabídly hravý způsob, jak porozumět Dobešově práci se světlem a pohybem.

Díky kufříku si mohli návštěvníci výstavu doslova „prožít“. Tento edukační nástroj srozumitelně zprostředkoval kontakt s uměním a současně vytvářel prostor pro společnou tvorbu rodin i jednotlivců. Jeho velká popularita potvrdila, že kombinace důmyslného designu a kreativních aktivit je ideální cestou, jak přiblížit umění široké veřejnosti. ●

PROSTOR PRO FANTAZII: EDUKAČNÍ PROGRAMY MUO

Muzeum umění Olomouc připravilo i v letošním podzimním čtvrtletí bohatou nabídku edukačních programů pro školy všech stupňů. Nejmenší návštěvníky z mateřských škol a žáky 1. stupně ZŠ čekají zážitkové galerijní animace Umění vypráví i v prostoru, Může umění vyprávět?, Skvosty (ne)všednosti nebo program Každý obraz má své pozadí k výstavě Životy. Umělci perem Karla van Mandera.

Starší žáci a studenti se mohou zapojit do tematických programů, které propojují umění s historií i současností: například Kniha malířů či program S vidinou druhého břehu v Arcidiecézním muzeu, nebo výtvarně-technologické aktivity Ohni záda k výstavě Malá architektura. Nábytková a interiérová tvorba Dřevopodniku Holešov.

Významnou součástí nabídky jsou také programy k výstavě Architektonická grafika ze sbírek Arcibiskupského zámku v Kroměříži – Domy, o kterých se nám ani nesnilo pro MŠ a 1. stupeň ZŠ a Architektura, která by (ne)zapadla pro starší žáky a studenty. Nechybí ani komentovaná prohlídka Sklepem, sálem, podkrovím, která provází expozici Ke slávě a chvále II. a přibližuje historii Svatováclavského návrší.

Všechny programy jsou vedeny zkušenými lektory, přizpůsobené věku účastníků a vycházejí z Rámcových vzdělávacích programů. Jejich společným jmenovatelem je zážitek, dialog a tvořivost, díky nimž se staré, moderní i současné umění stává srozumitelné a inspirativní pro děti i mladé dospělé. ●

VÝSLEDKY VÝZKUMU: NÁVŠTĚVNÍCI METAMORFÓZ OCENILI KOMBINACI STARÉHO A MODERNÍHO UMĚNÍ

I když se výstava Metamorfózy konala v Arcidiecézním muzeu Olomouc od 30. ledna do 6. dubna 2025, odborný katalog vyjde až se začátkem nového roku. Důvodem je to, že katalog nebyl plánován jako průvodce výstavou, ale spíše jejím pokračováním. Součástí připravované publikace je totiž i vyhodnocení návštěvnického výzkumu. Přinášíme malou ochutnávku ze získaných poznatků.

Hlavním cílem výzkumu, na kterém edukátoři muzea spolupracovali s Katedrou sociologie, andragogiky a kulturní antropologie Univerzity Palackého v Olomouci, bylo zmapovat návštěvnické zvyklosti, motivační faktory k návštěvě, míru spokojenosti s výstavou a potenciál opakované návštěvy muzea. Zvláštní důraz byl kladen na rozdíly mezi prvnávštěvníky a pravidelnými zájemci a na zhodnocení efektivity různých forem propagace. Výzkum byl založen na smíšeném designu, kombinujícím kvantitativní a kvalitativní přístup. Primárním nástrojem byl dotazník obsahující uzavřené i otevřené otázky. A jaké jsou alespoň některé poznatky uskutečněného výzkumu?

Celkem výstavu navštívilo 507 potvrzených návštěvníků (Jde o návštěvníky, kteří si zakoupili vstupenku cíleně pouze na výstavu Metamorfózy, takže nejsou započítáni ti, kteří výstavu navštívili při prohlídce stálé expozice.), z nichž 117 osob vyplnilo výzkumný dotazník, což představuje 23 % návratnost. Hlavním zdrojem informací návštěvníků výstavy bylo primárně osobní doporučení (38 %). Zároveň se však významným komunikačním kanálem staly rovněž sociální sítě Muzea umění Olomouc, zejména Instagram a Facebook. Ty jako zdroj informací uvedlo 27 % respondentů.

Celkem 49 % respondentů deklarovalo cílenou návštěvu výstavy typu Metamorfóz.

Tento výsledek jasně naznačuje, že edukativně zaměřené výstavy mají stabilní postavení v rámci zájmu návštěvníků, kteří je aktivně vyhledávají.

Respondenti měli během šetření možnost vyjádřit své celkové dojmy a pocity z výstavy na základě škál od 1 do 5. Hodnocení s číslovkou 5 bylo to nejlepší. 85 % návštěvníků udělilo výstavě nejvyšší dvě hodnocení, 91 % projevilo zájem o návrat do muzea.

Mezi prvnávštěvníky projevilo 83 % ochotu k opakované návštěvě. Respondenti nejčastěji oceňovali kombinaci starého a moderního umění, která se objevila jako dominantní motiv hodnocení. Významnou roli ve vnímání výstavy sehrály také interaktivní prvky (zejména audio nahrávky a hmatové objekty) a přístupnost výstavy, zahrnující srozumitelnost doprovodných textů a edukativní uchopení tématu. Pozitivně byla hodnocena i kurátorská koncepce a prostorové uspořádání, které přispěly k vytvoření specifické atmosféry expozice.

Výstava Metamorfózy tak potvrdila vysoký návštěvnický potenciál edukativních výstav, jež kombinují umělecký zážitek s interpretačním a interaktivním přesahem. Pozitivní odezva prvnávštěvníků naznačuje, že tento typ výstav je schopen oslovit nové publikum. Sociální sítě se ukázaly jako klíčový propagační nástroj, důležitou roli hraje i osobní doporučení. Důležitou informací zejména pro odborné pracovníky muzea bylo jistě i to, že je vhodné zachovat důraz na přístupnost výstavních textů, vytvářet prostor pro aktivní zapojení návštěvníků a dbát na dostatečnou připravenost obsluhujícího personálu. ●

DÍLNA

BUDOVA, JAKOU SVĚT NEVIDĚL

Milé děti, milí dospělí,
staňte se autory budov, které nenajdete nikde na světě, protože
existují pouze ve vaší fantazii! Takové smyšlené stavby vytvářeli
mnohdy i umělci, jejichž výtvarná díla můžeme vidět na výsta-
vě *Architektonická grafika ze sbírek Arcibiskupského zámku*
v Kroměříži v Arcidiecézním muzeu Olomouc.

A jak si můžeme vytvořit svůj vlastní fantastickou budovu? Jednoduše.

1. Rozstříhejte reprodukcí Piranesiho grafiky na několik kousků. Pracujte nahodile nebo si všimněte zajímavých architektonických prvků na obrázku, které ve své práci využijete.
2. Nalepte jednotlivé kousky na tvrdý papír. Záleží jen na vás, jak je zkombinujete. Vytvářejte z nich zajímavé sestavy!
3. Vezměte si obyčejnou tužku nebo tenkou černou fixu a vzniklou stavbu ještě dokreslete.
4. Do obrázku můžete dále vlepít další části budov, třeba sou-
časných nebo historických, které najdete doma v jiných časopisech.

Hodně zdaru při tvorbě!

↑ A takhle to může vypadat, když se fantazie spojí s architekturou.

↑ Obr. Giovanni Battista Piranesi, Antické mauzoleum, 1743

Takhle si Antické mauzoleum, tedy místo, kde se pohřbívají významné osobnosti, představoval italský grafik, architekt a archeolog Giovanni Battista Piranesi v roce 1743. Při práci na díle využil své znalosti a poznatky o starověké římské architektuře. Tu důkladně poznával během

vykopávek. Kromě dochovaných stavebních prvků si musel ale spoustu věcí stejně domyslet. Přesto vznikl půvabný grafický list, který najdete na naší výstavě.

↓ Joos van Cleve – dílna, Sv. Jeroným, po 1528,
tempera na dubové desce. Moravská galerie Brno

muo ŽIVOTY. UMĚLCI PEREM

KARLA VAN MANDERA

09 10 2025 — 11 01 2026